PESÄPALLOILIJOIDEN URAPOLUT – JUNIORISTA HUIPPUPESÄPALLOILIJAKSI

Anu Rajala

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2020

TIIVISTELMÄ

Rajala, Anu. 2020. Pesäpalloilijoiden urapolut – juniorista huippupesäpalloilijaksi. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu tutkielma, 74 s., 1 liite.

Pro gradu –tutkielmani tarkoituksena oli selvittää pesäpallon pääsarjatasolla Superissa pelaavien tai siellä pelanneiden miespesäpalloilijoiden urapolkuja lajiin tutustumisesta ja juniorivuosista aina huipulle asti. Lisäksi halusin vertailla minkälaisia yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia kyseisillä urapoluilla olisi Suomen pesäpalloliiton oman Suuntana Superpesis –pelaajapolun kanssa.

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää, ja vielä yksityiskohtaisemmin eriteltynä teemahaastattelua. Tutkimuskohteena oli kuusi miespesäpalloilijaa, joista kolmen ura Superissa jatkuu yhä, ja kolme on jo uransa pääsarjatasolla lopettanutta pelaajaa. Aineisto koostui tutkimuskohteiden teemahaastatteluista, joissa haastateltavat saivat vastata omin sanoin esitettyihin kysymyksiin.

Tulosten mukaan pesäpallon harrastaminen aloitetaan yleensä alle kouluikäisenä tai viimeistään kouluun mentäessä joko vanhempien tai sisarusten vaikutuksesta. Muut lajit jäävät noin 15 - 16 –vuotiaana, jolloin aloitetaan tavoitteellisempi harjoittelu. Siirtyminen pääsarjatasolle tapahtuu keskimäärin 22 vuoden iässä. Suurimmat tekijät pääsarjatasolle pääsemiseen ovat hyvä valmennus sekä oma motivaatio. Pelaamista vaikeuttavia tekijöitä ovat muun muassa loukkaantumiset ja siviilityö. Seuraa vaihdetaan uran aikana keskimäärin 4-5 kertaa. Sosiaalisista tekijöistä vanhemmat, valmentaja ja kaverit ovat merkittävimpiä. Verrattaessa pelaajien omia urapolkuja ja Suuntana Superpesis –pelaajapolkua, suurin yhteneväisyys on tavoitteellisen harjoittelun aloitusiässä ja eroavaisuus ikäkausiharjoittelun tavoitteellisuudessa.

Tulosten perusteella lasten monipuolinen liikuntaharrastus nuorena edesauttaa myöhempää pitkää ja menestyksekästä ammattiurheilijan uraa. Lisäksi oma motivaatio kehittyä sekä rakkaus lajiin kantavat pitkälle. Tutkimus tarjoaa lisätietoa erilaisista urapoluista, ja voi toimia apuna aiheen lisätutkimuksissa. Tämän tutkimuksen otanta oli suhteellisen pieni, joten lisätutkimuksia aiheesta tarvitaan, jotta tuloksia pystyisi yleistämään.

Asiasanat: pesäpallo, urheilijan urapolku, sosiaalistuminen urheiluun

ABSTRACT

Rajala, Anu. 2020. The Finnish baseball players' careers – from junior player to professional Finnish baseball player. University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport. 74 pp., 1 appendix.

The purpose of this Master's thesis was to find out the career paths of the male Finnish baseball players from starting the hobby to elite athletes. The study also compares those career paths to Finnish baseball union's own career path called Suuntana Superpesis.

The study is a qualitative reasearch, and to be more precise, the theme interview. The subject of the study was six male Finnish baseball players. Three of them are still at the top of their careers and three of them have already ended their professional careers at the major league of the Finnish baseball, Superi. The research material consisted of the theme interviewes of those six elite male Finnish baseball players.

According to the research, the career paths of the elite male Finnish baseball players usually start before the school age or when they reach the school age. Parents and older siblings have the major influence on starting the hobby. Other hobbies stayed at the background usually at the ages of 15 to 16 when the more goal-oriented training took over. The entrance to the major league of the Finnish baseball happened at the age of 22 on average. The most important factors of reaching the major league of the Finnish baseball are high-quality coaching and the own motivation of the player. The factors that complicates the success are injuries and work at the civil life. Within their career paths players change the club four to five times on average. From the social factors the parents, coaches and friends are the most meaningful ones. When comparing the subjects' own career paths and The Finnish baseball union's career path the biggest similarity is the age when goal-oriented practising starts. The biggest dissimilarity took place when comparing the practising in certain age groups.

Based on the results of this research the more children exercise in their childhood the more it helps them to become an succesful elite athlete. In addition the own motivation to develop and the love towards the sport will carry a long way. This study offers more knowledge of the different career paths and can be helpful to future researches. The study was only a suggestive so further research of the subject is needed in order to generalized the results of the study.

Key words: Finnish baseball, athlete's career path, socialising in sports

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ
1 JOHDANTO ... 1
2 PESÄPALLO ... 3
2.1 Pesäpallon historia ja kehitys ... 3
2.2 Pesäpallon nykytilanne ... 4
3 URHEILIJOIDEN URAPOLUT JA NIIDEN KEHITYS ... 7
3.1 Urapolkujen historia ... 7
3.2 DMSP-malli ... 10
3.3 Huippu-urheilun muutostyöryhmän urheilijan polku ... 13
3.3.1 Lapsuusvaihe ... 16
3.3.2 Valintavaihe ... 17
3.3.3 Huippuvaihe ... 18
3.4 Suuntana Superpesis ... 18
4 URHEILUUN SOSIAALISTUMINEN ... 22
4.1 Vanhempien merkitys ... 23
4.2 Kavereiden merkitys ... 25
4.3 Valmentajan merkitys ... 26
4.4 Olosuhteiden merkitys ... 27
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET ... 28
6 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT ... 29
7 TUTKIMUSTULOKSET ... 33
7.1 Pesäpalloilijan urapolku ... 33

7.1.1 Uran alkuvaiheet ... 33
7.1.2 Uralla eteneminen ... 35
7.1.3 Pelaaminen Superpesiksessä ... 38
7.2 Urheiluun sosiaalistuminen ... 45
7.2.1 Vanhempien merkitys ... 45
7.2.2 Kavereiden merkitys ... 46
7.2.3 Valmentajan merkitys ... 47
7.2.4 Olosuhteiden merkitys ... 48
7.3 Muita huomioita ... 49
7.4 Suuntana Superpesis vai oma pelaajapolku ... 50
8 POHDINTA ... 54
8.1 Tärkeimmät tulokset ... 54
8.2 Tulosten arviointi ja jatkotutkimusehdotukset ... 58
LÄHTEET ... 62
LIITTEET

1 JOHDANTO

”*Perheen se on antanut – ja iloa ja surua. Suunnattoman määrän ystäviä ympäri Suomen. Ottanut se on kaiken vapaa-ajan.”* Näin kuvailee eräs suomalainen pesäpalloilija pitkää uraansa lajin parissa.

Nykyään huippu-urheilusta ja huippu-urheilijoista puhutaan yhä enenevissä määrin. Urheilu ja erityisesti huippu-urheilu kasvattavat suosiotaan niin tutkimuskentällä, mediassa kuin tavallisessa arjessakin. Tavoitteellisesti ja intohimolla harjoittelevat urheilijat aiheuttavat tavallisissa tallaajissa ihastusta – joskus jopa kateutta. Kunpa itsekin olisi joskus samassa tilanteessa.

Miten huipulle sitten päästään? Urheilijoiden polut huipulle, kiven koviksi ammattilaisiksi, ovat alkaneet kiinnostaa tutkijoita yhä enemmän ja enemmän. Urapolkujen tutkimus sinänsä ei ole uusi asia, sillä kansainvälisessä mittakaavassa niitä on tutkittu jo jonkin aikaa. Suomalaisella tutkimuskentällä urheilijoiden urapolut sitä vastoin ovat verrattain uusi asia. (Aarresola 2015, 153-168) Kansainvälisesti johtavia tutkimuksia urheilijoiden urapoluista ovat tehneet sekä Benjamin Bloom (1985) että Jean Côte tutkimusryhmineen (Côte, Baker, & Abernethy, 2007). Erityisesti Côtén ym. (2007, 197) luoma urheilijan polun DMSP-malli on ollut useiden myöhempien urheilu-uratutkimusten perustana ja suunnan näyttäjänä. Suomessa tutkimusta urheilijoiden poluista on tehnyt ennen kaikkea kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Nykyään useat eri lajit ovat huomanneet urheilijan polun määrittämisen hyödyt, ja sen seurauksena yli 40 eri lajiliittoa on jo julkaissut omat urheilijapolkunsa. (Kihuenergia 2019) Yksi oman urheilijapolkunsa rakentaneista lajiliitoista on Suomen Pesäpalloliitto.

Tässä tutkimuksessa tutkin miespesäpalloilijoiden urapolkuja pelaajan harrastuksen aloittamisesta aina pesäpallon pääsarjassa Superpesiksessä pelaavaksi huippupesäpalloilijaksi. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitkä tekijät ovat olleet merkittäviä matkalla huippu-urheilijaksi, ja millainen on pesäpalloilijan urapolku. Lisäksi tarkastelen kuinka yhteneväisiä

tai erilaisia tutkittavien pesäpalloilijoiden omat urapolut ovat verrattuna Suomen Pesäpalloliiton omaan Suuntana Superpesis –pelaajapolkuun.

Kirjallisuusosiossa käyn läpi pesäpallon kehityskaaren historian alkuvaiheista nykypäivään ja lajin nykytilanteeseen asti. Lisäksi tarkastelen urapolkujen historiaa, ja esittelen sekä kansainvälisesti että kansallisesti tunnettuja urapolkumalleja. Urheiluun sosiaalistuminen liittyy myös läheisesti urheilijana ja urheilijan polulla kasvamiseen, ja siksi olenkin ottanut teoriaan lisäksi osuuden, jossa käsitellään muun muassa vanhempien, valmentajien ja kavereiden merkitystä.

Oma innostus lajia kohtaan, pelitausta sekä toimiminen lajin parissa nykyään juniorivalmentajana ovat olleet erittäin vahvoja tekijöitä herättämään mielenkiintoni juuri pesäpalloilijoiden urapolkuja kohtaan. Itselleni aiheen tarkempi tarkastelu tarjosi loistavan mahdollisuuden perehtyä aiheeseen perusteellisemmin, ja uskon, että tutkimus laajensi omia käsityksiäni ja näkökulmiani huomattavasti. Toivon, että tutkimukseni auttaisi mahdollisesti myös muita lajivalmentajia, sekä toimisi esitietona esimerkiksi myöhemmissä tutkimuksissa.

2 PESÄPALLO

2.1 Pesäpallon historia ja kehitys

Lauri ”Tahko” Pihkalan kehittämä Suomen kansallispeli on saanut alkunsa jo 1900-luvun alkupuolella. Pesäpalloa edeltäneet lajit, 1800-luvun kuningaspallo ja pitkäpallo, eivät vakuuttaneet Pihkalaa nopeudellaan ja sujuvuudellaan, joten hän otti oppia mm. amerikkalaisesta baseballista (Jyväskylän yliopiston museo 1997; Laitinen 1983, 50-51). Vuosia kestäneessä kehittelyssä oli Pihkalan lisäksi mukana myös esimerkiksi koululaisia, urheiluseuroja sekä suojeluskuntien ja armeijan väkeä. Viimein uuden lajin viralliset säännöt julkistettiin vuonna 1922, ja samalla siirryttiin lopullisesti uuteen pallopeliin nimeltä pesäpallo. (Laitinen 1983, 61-62)

Pihkala teki lujasti töitä pyrkiessään saamaan pesäpallosta uutta kansallispeliä. Lajin leviäminen alkoi jo kuningaspallon ja pitkäpallon aikakausina, jolloin kyseisiä pallopelejä kokeiltiin muun muassa Tampereella, Kemissä ja Jyväskylässä. Itse pesäpallon ensimmäiset kokeilut on tehty Jyväskylässä, Korialla, Hämeenlinnassa ja Helsingissä, joista Jyväskylä on ollut erityisen tärkeä paikka lajin kehitykselle ja leviämiselle kaupungin innokkaiden ja kokeilunhaluisten koululaisten ja lehtoreiden ansiosta. Jyväskylässä järjestetyt omatoimiset kokeilut lajin parissa ovat edesauttaneet pesäpallon suosion kasvua erityisen paljon. (Laitinen 1983, 65-66)

Muilla paikkakunnilla pesäpallo levisi ennen kaikkea koululaisten välityksellä, sillä kouluilta löytyi muita tahoja paremmat edellytykset lajin kehitykselle. On arvioitu, että 1920-luvun alkupuolella jo useat tuhannet lapset tunsivat pesäpallon alkeet. (Laitinen 1983, 66)

Nykyisen nimensä Superpesis, pesäpallon pääsarja on saanut vuonna 1990 lajin supervuoroparista, ja 1990 –luvun puolivälissä pelissä siirryttiin tänäpäivänäkin voimassa olevaan jaksojärjestelmään. Lempinimellä “Superi” kulkeva pääsarja kasvatti nopeasti lajin näkyvyyttä ja kiinnostavuutta, jonka ansiosta myös sponsorit tulivat kuvioihin. Sponsoreiden ja pesäpallon ammattimaistumisen myötä niin sanotut kyläjoukkueet vähenivät, ja tilalle tuli

rahalla ostetut joukkueet. Tällaisesta joukkueesta hyvänä esimerkkinä on vuonna 1997 sarjaan mukaan järjestetty Helsingin joukkue Kaisaniemen Tiikerit. Joukkueen tavoitteena oli paitsi menestyä, myös tuoda pesäpallolle enemmän näkyvyyttä suurkaupungeissa. (Jyväskylän yliopiston museo 1997).

2.2 Pesäpallon nykytilanne

Tällä hetkellä pesäpallo on taas nostamassa arvostustaan suomalaisten keskuudessa. Vaikka lajin suosio on edelleen suurinta maakunnissa, ovat pesäpallotekijöiden erilaiset tempaukset ympäri maailman lajin ympärillä saaneet ihmiset kiinnostumaan Suomen kansallispelistä yhä enenevissä määrin.

Miesten superpesiksessä katsojamäärät nousivat kesän 2018 aikana jopa 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Osasyynä tähän oli erittäin lämmin ja sääystävällinen kesä, mutta ottelutapahtumien kiinnostavuus ja lajin suurempi huomio mediassa vaikuttivat suosion kasvuun myös. Naisten superpesis onkin katsojamääriltään mitattuna ollut Suomen suosituin naisten palloilulaji jo vuosia. (Mäkelä 2018.)

Pesäpalloliitto kuvaa lajin tulevaisuuden erittäin myönteisenä (Pesäpalloliitto 2016.) Uusilla suunnilla ja tavoitteilla pyritään saamaan lajin pariin yhä enemmän toimijoita aina harrastajista taustajoukkoihin asti. Tämä onkin ollut pesäpallon yksi haasteista viime vuosina. Pesäpalloliiton toiminnanjohtaja Arto Ojaniemen mukaan tietoisuus lajista pitäisi saada paljon paremmin lasten ja nuorten pariin, ja jakelutien pitäisi olla laajempi. Ojaniemi peräänkuuluttaa myös seuratoimijoiden tärkeyttä, joita tulisikin saada lisää etenkin suuremmille paikkakunnille, missä lajilla ei ole yhtä vahva asema kuin maakunnissa. (Yle Areena 2018) Pesäpalloliitto onkin asettanut itselleen kolme päämäärää, jotka tulisi täyttyä vuoteen 2022 mennessä. Nämä tavoitteet ovat mahdollistaa pesäpallon harrastaminen ja pelaaminen kaikille, avata ja vahvistaa pesäpallon yhteistyötä muiden lajien kanssa sekä lujittaa lajin yhteiskunnallista roolia. Lajiyhteistyön tärkeyttä korostaa myös Jyväskylän Kirittärien superpesisjoukkueessa pelaava Emma Sallinen, joka toivoisi eri lajien seurojen välillä lisää yhteistyötä ja sen potentiaalin suurempaa hyödyntämistä. (Yle Areena 2018)

Liitto on tehnyt vuonna 2015 kyselyn, jonka tulosten pohjalta se on laatinut yksityiskohtaisen analyysin pesäpallon tulevaisuudesta. Nämä tulokset pitävät sisällään niin pesäpallon vahvuudet ja mahdollisuudet kuin heikkoudet ja uhkatekijätkin. Vahvuuksiksi ja mahdollisuuksiksi mainitaan muun muassa lajin suomalaisuus ja monipuolisuus, vahva yhteisöllisyys sekä tunnettavuus matalan kynnyksen lajina. Lisäksi lajin hintataso verrattuna moneen muuhun suosittuun urheilulajiin on suhteellisen edullinen. Heikkouksiin ja uhkatekijöihin liitto on listannut esimerkiksi pesäpallon johtamisen ja organisaation, pesäpalloliikkeen pysähtyneisyyden sekä väestön muuttoliikkeen maakunnista pääkaupunkiseudulle ja suuriin kaupunkikeskittymiin. (Pesäpalloliitto 2016)

Superpesispelaajat Sami Partanen sekä Sallinen (Yle Areena 2018) korostavat lajin kehittymisen kannalta tärkeiksi tekijöiksi myös esikuvat ja markkinoinnin. Lajien esikuvien tulisi olla suuremmassa roolissa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jotta näkyvyys lajille laajenisi mahdollisimman paljon. Lajien tunnettavuuden kannalta on harmillista, että nykypäivänä vain murto-osa lajin pääsarjatasolla pelaavista urheilijoista on suurelle yleisölle tuttuja.

Yhtenä haasteena pesäpallossa on myös taloudellinen puoli. Usein seurojen luvut eivät kestä päivänvaloa, ja kehitys sen puolella on ollut vähäisempää. Ojaniemen mukaan usein budjetit suunnitellaan liian positiivisiksi, ja esimerkiksi yleisömäärät jäävät budjetoitua pienemmiksi olosuhteiden, kuten säiden, vuoksi. Tähän on kuitenkin herätty, ja liitto on palkannut maakuntiin päätoimisia seurakehittäjiä sekä tehnyt erilaisia kehitysohjelmia seurojen avuksi. Myös Ojaniemi peräänkuuluttaa yhteistyön tärkeyttä niin lajien, seurojen kuin seuratoimijoidenkin välillä. (Yle Areena 2018).

Pesäpallon näkyvyyttä on kehitetty viime aikoina viemällä lajia aktiivisesti yli Suomen rajojen. Pesäpallopelejä on viety ympäri maailmaa aina Intiaan ja Nepaliin asti. Pesäpalloliiton vuoden 2017 toimintakertomuksesta (Pesäpalloliitto 2018.) selviää, että Espanjan Fuengirolassa pelatun Superpesiksen sarja-avauksen lisäksi pääsarjatason pelejä pelattiin myös Tukholmassa Ruotsissa. Samaisena kesänä pesäpallohistorian 9.World Cup turnaus pelattiin Turussa, ja turnaukseen osallistui yhteensä 16 joukkuetta seitsemästä eri

maasta. Intiaan pesäpalloliitto vei koulutus- ja materiaaliapua, ja laji onkin ollut maassa erittäin suuressa nosteessa. Tästä kertoo myös se, että vuoden 2019 pesäpallon World Cup – turnaus pelattiin Intiassa. Intian lajiaktiivien ansiosta pesäpallo on levinnyt myös Nepaliin. (Pesäpalloliitto 2018) Lisäksi suomalainen pesäpallo on saanut kansainvälistä huomiota, kun amerikkalaiset ovat verranneet sitä omaan kansallislajiinsa, baseballiin (Costa 2015). Näiden tempauksien ja tapahtumien järjestäminen ympäri maailmaa, sekä huomio kansainvälisesti tunnetuissa lehdissä, antavat lajille suuremman näkyvyyden ja markkina-arvon, mitä suomalainen pesäpallo kipeästi kaipaakin.

3 URHEILIJOIDEN URAPOLUT JA NIIDEN KEHITYS

3.1 Urapolkujen historia

Suomen nuorisourheilun alku sijoittuu aina 1800 – luvulle, jolloin elettiin agraarikulttuurin aikaa. Urheilu, pelit ja leikit olivat vahvasti sidoksissa työhön ja luonnon vuosikiertoon, joka sääteli suuresti työn ja vapaa-ajan suhdetta. (Kärkkäinen 1992, 155) Suoranainen fyysisen kunnon kohottaminen ei ollut merkitsevää, ja erillinen liikunta ja urheilu olivat tuntemattomia käsitteitä tuon ajan ihmisille.

Suomalainen liikuntakulttuuri koki muutoksen, kun 1800 – luvun puolivälin jälkeen alkoivat eurooppalaiset vaikutteet levitä myös Suomen puolelle. Ensimmäisenä tuli voimistelu, jota alettiin harjoittaa myös kouluissa. Myöhemmin perustettujen voimistelu- ja urheiluseurojen kautta voimistelu levisi maassa yhä laajemmalle. (Kärkkäinen 1992, 157)

Vuosisadan vaihteessa oltiin siirtymässä jo modernimpaan urheiluun, johon liittyivät vahvasti kilpaileminen ja urheilun harrastaminen erillisissä urheiluseuroissa. Erityisesti sirkukset olivat suuressa roolissa, kun idea kilpailusta levisi ihmisten tietoisuuteen. Urheilu tapahtui paitsi seuroissa, myös urheiluun erityisesti suunnitelluissa paikoissa – urheilukentillä. (Kärkkäinen 1992 157-161; Laine 1992, 215-216.) Kilpailukulttuurin levitessä, myös urheilu itsessään sai säännellymmän muodon. Harjoittelu oli lajinomaisempaa, ja säännöt olivat tarkemmat. Tässä vaiheessa myös ammattimaisempi valmennus tuli kuvioihin ja media kiinnostui aiheesta. (Itkonen 2003, 330,334-335)

Urheilun ammattimaistumisen yhteydessä alettiin puhua myös urheilijoiden urasta. Median kiinnostuksen myötä urheilutuloksia saattoi seurata lehdistä, mikä osaltaan lisäsi urheilijoiden halua menestyä yhä paremmin. Itkosen (2003, 334) mukaan lasten- ja nuorten kilpailu urheilussa miellettiin polkuna aikuisten huippu-urheilumaailmaan.

Urheilijoiden urapolkuja on tutkittu kansainvälisesti jo jonkin aikaa, mutta Suomeen tämän kaltainen tutkimuslinja on rantautunut vasta viimeisimpien vuosien aikana (Aarresola 2015, 155). Erityisesti Suomen kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU:lla on ollut maassamme merkittävä rooli kyseisen aiheen tutkijana. Aarresolan (2015) mukaan useassa Suomessa toteutetussa tutkimuksessa urheilijan polkua ei kuitenkaan ole määritelty kovin tarkasti, joten niitä voidaan käyttää ja muokata suhteellisen laaja-alaisesti jokaisen omaan tarkoitukseen.

Useissa tutkimuksissa urheilijan kehityskaarta kuvaavat polut on jaettu karkeasti kahteen osaan: lahjakkuuksien kehittymiseen (talent development) ja urheilu-uran siirtymiin (career transitions) (Bruner 2009). Siinä missä lahjakkuuksien kehittymiseen erikoistunut tutkimus perustuu pitkälti kognitiiviseen psykologiaan, taitojen hankkimiseen ja erityistaitojen oppimiseen, perustuu urheilu-uran siirtymiin liittyvä tutkimus uran vaiheisiin. Brunerin (2009) mukaan ensin oltiin kiinnostuneita lähinnä siitä, mitä tapahtuu urheilu-uran jälkeen, mutta myöhemmin kiinnostus laajeni myös urheilu-uran aikaisiin tekijöihin; mitä tapahtuu urheilu-uran aikana, ennen sitä ja kuinka sosiaaliset tekijät, kuten kulttuuri, valmentajat ja urheilujärjestelmät vaikuttavat urheilijan uraan ja sen kehitykseen.

Yhtenä suunnan näyttäjänä urheilu-urien tutkimuskentällä on ollut Benjamin Bloomin johtama tutkimus Chicagon yliopistossa, jossa tutkittavina olivat tenniksen pelaajien ja olympiatason uimareiden lisäksi myös pianisteja, kuvanveistäjiä sekä useita neurologian ja matematiikan tutkijoita (Bloom 1985, 3). Suurin osa tutkittavista oli saavuttanut oman alansa huipun ennen 35 vuoden ikää. Tutkimuksessa pyrittiin määrittelemään tutkittavien kehitys ja siihen vaikuttavat tekijät uran alkuvaiheista aina huipulle asti. Tuloksissa kehitys on jaettu varhais-, keski- ja myöhäisvuosiin. Kyseinen tutkimus osoittaa, että urheilijan varhaisista lahjoista ja erityisistä taidoista huolimatta, huipulle pääseminen vaatii myös valtavan määrän intensiivistä kannustusta, kasvatusta sekä harjoitusta (Bloom 1985). Samankaltaisia tuloksia saatiin myös KIHUn tekemässä tutkimuksessa, (Aarresola & Konttinen 2012a; Aarresola & Konttinen 2012b) jossa urheilijoiden lajivalintaan ja urapolkuun vaikuttavat harjoittelun lisäksi esimerkiksi perhetaustat ja lajikulttuurit. Urapolkuja ohjailevatkin siis useat eri tekijät, joista osa on riippuvaisia urheilijasta itsestään, osa ei (Aarresola 2015).

Bloomin (1985, 141, 155-156) tutkimuksessa uimareiden kohdalla varhaisvuodet ovat olleet tutustumista lajin pariin leikin, opettelun ja kilpailun kautta. Mainittavaa on, että nämä vuodet ovat olleet erityisen tärkeitä matkalla huipulle, sillä silloin on luotu ensimmäinen suhde lajiin ja sen aspekteihin. Aikainen menestyminen kilpailuissa motivoi lasta jatkamaan uimista, samoin kuin vanhemmilta saatu kannustus ja tuki ovat olleet merkittävissä rooleissa harrastuksen jatkumisessa varhaisvuosien jälkeen. Myös Suomen Olympiakomitean Huippu-urheilun muutosryhmän tutkimuksessa huippu-urheilijat mainitsivat urheilun tuoman ilon sekä kannustavan ilmapiirin tärkeimmiksi asioiksi urheilussa. Lisäksi pihapelit ja välituntien leikit arvostettiin korkealle. (Finni & Tast 2012, 16) Keskivuosien tärkeimpänä kehitystekijänä katsottiin olevan urheilijan määrittäminen itsensä uimarina. Harjoitusmäärien lisäämisen ja uimiseen panostuksen lisäksi myös vanhempien tuki ja panostus urheilijaan nousivat suurempaan rooliin uran keskivaiheessa. Kilpailuissa menestyminen sai urheilijan panostamaan yhä voimakkaammin lajiinsa. Muut lajit alkoivat jäädä, ja kaveripiiri kapeni lähinnä saman lajin urheilijoihin. (Bloom 1985, 156-158)

Myöhäisvaiheessa urheilija tulee yhä tietoisemmaksi omasta potentiaalistaan, ja elämän joka osa-alue harjoittelusta taustajoukkoihin tukee urheilijan tavoitteita menestyä lajissaan. Suurin osa tutkittavista oli myöhäisvaiheessa vaihtanut valmentajaa ja siirtynyt menestyneempään tai kilpailullisesti parempaan joukkueeseen. Tämän urheilijan ”viimeisen vaiheen” kehitystekijänä oli urheilijan tehtävä löytää rajansa ja ylittää ne. Tutkimuksessa myöhäisvaiheen mahdollistivat sekä urheilijan, hänen perheensä että taustajoukkojensa halu ja tahto panostaa kaikkensa huippu-uraan. (Bloom 1985, 179, 186-189)

Toisin kuin uinnissa, suurin osa tutkimukseen osallistuneista tenniksen pelaajista oli aloittanut harrastuksen koska vähintään toinen vanhemmista harrasti lajia vapaa-aikanaan. Perhekeskeisyys oli myös tärkeä yhdistävä tekijä tenniksen pelaajien taustoissa. Vanhemmat viettivät paljon aikaa lastensa kanssa, ja ottivat heidät mukaan omiin vapaa-ajan harrastuksiinsa. Tutkittavien varhaisvuosina tennis oli lähinnä hauskaa ajanvietettä ja rinnalla saattoi olla useampikin urheilulaji. Yhtenä tärkeänä tekijänä tenniksen pelaajien varhaisvuosina tutkijat havaitsivat myös ensimmäisen valmentajan roolin. Valmentajan omat tennistaidot eivät välttämättä olleet kummoiset, mutta kyky toimia lasten kanssa innosti urheilijoita jatkamaan harrastusta. Varhaisvuosien tärkeimmät aspektit tutkittavilla olivat lajin

hauskuus, vanhempien miellyttäminen sekä menestyminen lajin parissa. Keskivuosina tenniksestä tuli tärkeämpi osa urheilijoiden elämää. Urheilijoiden minäkuva muuttui ja urheilijasta tuli tenniksen pelaaja entisen harrastajan sijaan. Lisäksi valmennus muuttui ammattimaisemmaksi ja strategisemmaksi valmentajan vaihdoksen myötä sekä panostus lajiin kasvoi. Myöhäisvaiheessa urheilija siirtyi täyspäiväiseksi tenniksen pelaajaksi – ammattilaisurheilijaksi. Osa tutkittavista siirtyi ammattilaiseksi jo lukion aikana, osa vasta yliopistossa tai sen jälkeen. Myöhäisvaiheessa myös vanhempien osallistuminen urheilijan uraan väheni, ja tuki oli lähinnä henkistä. (Bloom 1985, 211-266)

3.2 DMSP-malli

Jean Côtén tutkimuksissaan (Côté ym. 2007, 197) esittelemä, urheilijoiden kehityspolkuja kuvaava, DMSP-malli (Developmental Model of Sport Participation) on yksi tunnetuimmista ja eniten sovelletuista urheilijoiden kehityspoluista. DMSP-mallissa paneudutaan erityisesti kahteen eri aihealueeseen: harjoiteltavien lajien määrään sekä harjoittelun laatuun. Harjoittelu itsessään on jaettu kahteen osioon: paneutuvaan harjoitteluun (deliberate practice) sekä leikinomaiseen harjoitteluun (deliberate play), kuten mm. Aarresola termit suomentaa väitöskirjassaan. (Côté ym. 2007, 197; Aarresola 2016) Paneutuvassa harjoittelussa pyritään parantamaan suoritusta, tarvitaan kognitiivisia ja fyysisiä ponnisteluja lajin eteen, sekä edistetään tietoisesti taitojen kehittymistä. Näiden tavoitteiden täyttymiseen tarvitaan suuria määriä harjoitusta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että harjoittelun määrällä on selvä yhteys lajissa kehittymiseen (Ericsson, Krampe & Tesch-Römer 1993, 400). Ericssonin tutkimus harjoittelun määrästä koski lähinnä muusikoita, mutta on selvää, että tuloksia voidaan peilata myös esimerkiksi urheiluun. Tutkijat ovat lähtökohtaisesti samaa mieltä harjoittelun määrästä, mutta siitä, millaista harjoittelun pitäisi olla, ollaan montaa mieltä. (Côté ym. 2007, 197-198.)

Côtén ym. (2007, 186-187) tutkimuksen mukaan urheilu tulee mukaan elämään yleensä leikkien ja pelien kautta, josta termi leikinomainen harjoittelukin saa nimensä. Tämä lasten yleensä itsensä organisoima ja välitöntä mielihyvää tuova pelailu, niin sanottu ”höntsäily”, motivoi lasta liikkumaan ja urheilemaan, koska se on yksinkertaisesti hauskaa. Leikin ja pelailun ohessa kehittyvät huomaamatta myös lapsen motoriset ja sosiaaliset taidot sekä

voima ja kestävyys. Tutkimukset osoittavat, että tämän kaltainen pelailu ja leikki vahvistaa lasten kognitiivisia kykyjä, ja toiminta tällaisessa rennossa ja luovassa ympäristössä tukee heidän uraansa myöhemmin urheilijana. Suurimmat erot paneutuvan harjoittelun ja leikinomaisen harjoittelun välillä ovat aika, joka harjoitteluun käytetään sekä motivaatio tekemiseen. Côtèn ym. tutkimuksissa (2007, 187) on havaittu, että leikinomaisessa harjoittelussa taukoja ja odottelua on vähemmän kuin paneutuvassa harjoittelussa, sillä aikaa ei mene sääntöjen ja seuraavan harjoituksen kertomiseen, vaan keskiössä on itse pelaaminen. Toki paneutuvan harjoittelun etuna on ammattitaitoinen valmentaja ja välitön palaute harjoittelusta, mutta se ei välttämättä ole urheilijan kannalta relevanttia varhaislapsuuden aikana. Toinen suuri ero näiden kahden harjoittelumuodon välillä on motivaatiotekijät. Leikinomaisen harjoittelun etuna on lapsen oma motivaatio ja halu harjoitella ja pelata, eikä silloin ole kyse palkintojen voittamisesta tai taitojen kehittämisestä. Oma motivaatio urheiluun onkin yksi tärkeimmistä tekijöistä, joka saa lapset jatkamaan harrastustaan pidempään esimerkiksi urheiluseuroissa, ja sitä kautta kehittymään aina huippu-urheilijaksi asti. (Côtè ym. 2007, 187.)

DMSP-mallissa on urheilijalle määritelty kolme eri vaihetta aina lapsuudesta aikuisuuteen (KUVIO 1). Nämä vaiheet ovat kokeiluvuodet, erikoistumisvuodet sekä panostusvuodet. Mallissa on kolme polkua, joista yksi perustuu aikaiseen erikoistumiseen ja kaksi muuta niin sanottuihin kokeiluvuosiin. Kahden polun alut ovat samanlaiset. Molemmat perustuvat ikävuosina 6-12 tapahtuviin kokeiluvuosiin. Tuona aikana urheilijat harrastavat useita eri urheilulajeja, ja leikinomainen harjoittelu on keskiössä. Noiden ikävuosien jälkeen polut jakaantuvat. Urheilija valitsee itse, alkaako panostamaan lajiinsa, vai jääkö urheilu ennemmin harrastukseksi. Lajiinsa panostaneet urheilijat siirtyvät kokeiluvuosien jälkeen erikoistumisvuosiin (13–15 -vuotiaat), jossa leikinomainen harjoittelu jää taka-alalle, ja tilalle tulee paneutuva harjoittelu. Myös muiden lajien harrastaminen vähenee. Erikoistumisvuosien jälkeen (yli 16 -vuotiaat) siirtyvät panostusvuosiin, jossa keskiössä on paneutuva harjoittelu, ja keskittyvät harrastamaan vain yhtä lajia. Tämän polun urheilijoilla on erittäin hyvät mahdollisuudet tulla huippu-urheilijoiksi. Tämän polun käyneet urheilijat pysyvät huipulla yleensä kauemman aikaa, ja heillä on hyvä fyysinen terveys. Urheilijat saavat myös nautintoa urheilustaan. (Aarresola 2016; Côté ym. 2007, 197)

Toinen kokeiluvuosista alkanut polku ei johda huippu-urheiluun, vaan jää harrastamisen tasolle. Näille urheilijoille leikinomainen harrastaminen on edelleen pääasia, ja urheilu keskittyy enemmän kuntoiluun ja hauskan pitoon. Heillä terveydelliset vaikutukset ovat kuitenkin samankaltaiset niiden urheilijoiden kanssa, jotka käyvät läpi erikoistumis- ja panostusvuodet. Tämän niin sanotun harrastepolun kulkevien urheilijoiden päämääränä ei ole tulla huippu-urheilijaksi, vaan lähinnä ylläpitää ja kohottaa kuntoa, sekä ennen kaikkea nauttia urheilusta. (Aarresola 2016; Côté ym. 2007, 197)

Kolmas polku on varhaisen erikoistumisen polku. Siinä urheilija keskittyy yhteen lajiin jo hyvin aikaisessa vaiheessa, jolloin muut lajit jäävät pois. Paneutuva harjoittelu on keskiössä, ja leikinomainen harjoittelu jää hyvin minimaaliseksi. Tämä polku johtaa myös huippu-urheilijaksi, mutta altistaa urheilijan usein fyysisille ja psyykkisille terveysongelmille. Myös urheilu-uran kesto huipulla on lyhyempi. Polku on yleinen muun muassa taitoluistelijoilla ja voimistelijoilla. (Côtè ym. 2007, 197-198)

Sekä Côtèn johtamissa että useissa muissa tutkimuksissa on havaittu, että panostavalla harjoittelulla on suuri merkitys huippu-urheilijoiden ja niin sanottujen alemman tason urheilijoiden kehittymisen välillä, (Côtè ym. 2007; Côté, Ericsson & Law 2005; Ericsson ym. 1993), mutta merkitys korostuu vasta myöhempinä ikävuosina. Côté ym. (2007) huomioivat myös, että Soberlakiin (2003) viitaten esimerkiksi jääkiekkoilijoita koskevassa tutkimuksessa selvisi, että vaikka ikävuosien 6 – 20 aikana pelaajat harjoittelivat reilusti yli 10 000 tuntia, harjoittelun laatu ei ollut kokonaisvaltaisesti panostavaa harjoittelua. Jopa kolmasosa harjoitusmäärästä oli leikinomaista harjoittelua. Panostava harjoittelu tuli vahvemmin mukaan vasta 15 ikävuoden jälkeen. Omassa tutkimuksessaan Ericsson ym. (1993) korostaa varhaisen erikoistumisen polkua jokaisessa taiteen lajissa, mutta myöhemmin on havaittu, että kyseinen polku altistaa useille negatiivisille seurauksille: huonommat motoriset ja sosiaaliset taidot, urheiluvammat sekä lopulta loppuun palaminen (burn out) ja lopettaminen (drop out). Huomioitavaa on, että lapsuusaikana useita eri urheilulajeja harrastavilla on yhtälaiset mahdollisuudet tulla huippu-urheilijoiksi kuin varhaisen erikoistumisen polun käyneillä urheilijoillakin. (Baker 2003)

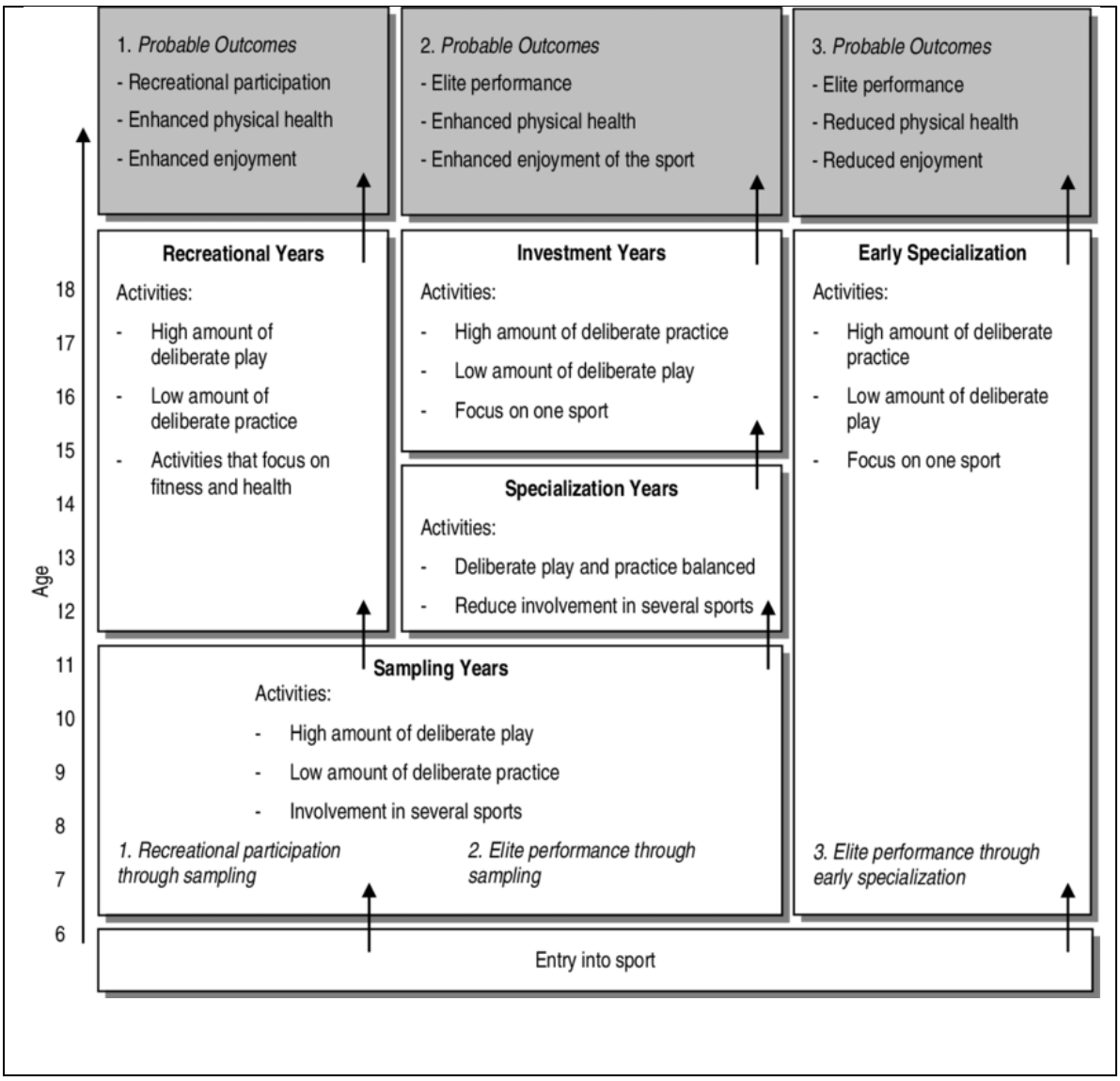

KUVIO 1. DMSP-malli (Developmental Model of sport Participation) (Côté ym. 2007, 197).

3.3 Huippu-urheilun muutostyöryhmän urheilijan polku

Huippu-urheilun muutostyöryhmän tavoitteena oli saada tutkimustietoon pohjautuva asiantuntijatyö, joka auttaisi ymmärtämään kokonaisvaltaisesti urheilijan kehittymistä. Ideana oli selvittää ne tekijät, jotka mahdollistavat ja edesauttavat urheilijaa etenemään urheilijan polulla. Näistä tekijöistä käytettiin nimitystä laatu- ja menestystekijät (KUVIO 2).

Asiantuntijatyön (Nummela ym. 2016, 10) mukaan työ on osa huippu-urheilun muutosta, jonka visiona on, että Suomi on vuoteen 2020 mennessä paras Pohjoismaa, kun katsotaan sekä urheilullista menestystä että huippu-urheilujärjestelmän toimivuutta. (HuMu. 2012) Tämän idean pohjalta perustettiin kolme eri asiantuntijaryhmää, joiden tarkoituksena oli selvittää päälinjat urheilijan polun eri vaiheisiin. Nämä vaiheet olivat lapsuusvaihe (alle 13-vuotiaat), valintavaihe (13–19 –vuotiaat) sekä huippuvaihe (yli 19-vuotiaat). (Finni ym. 2012; Mononen 2016, 29)

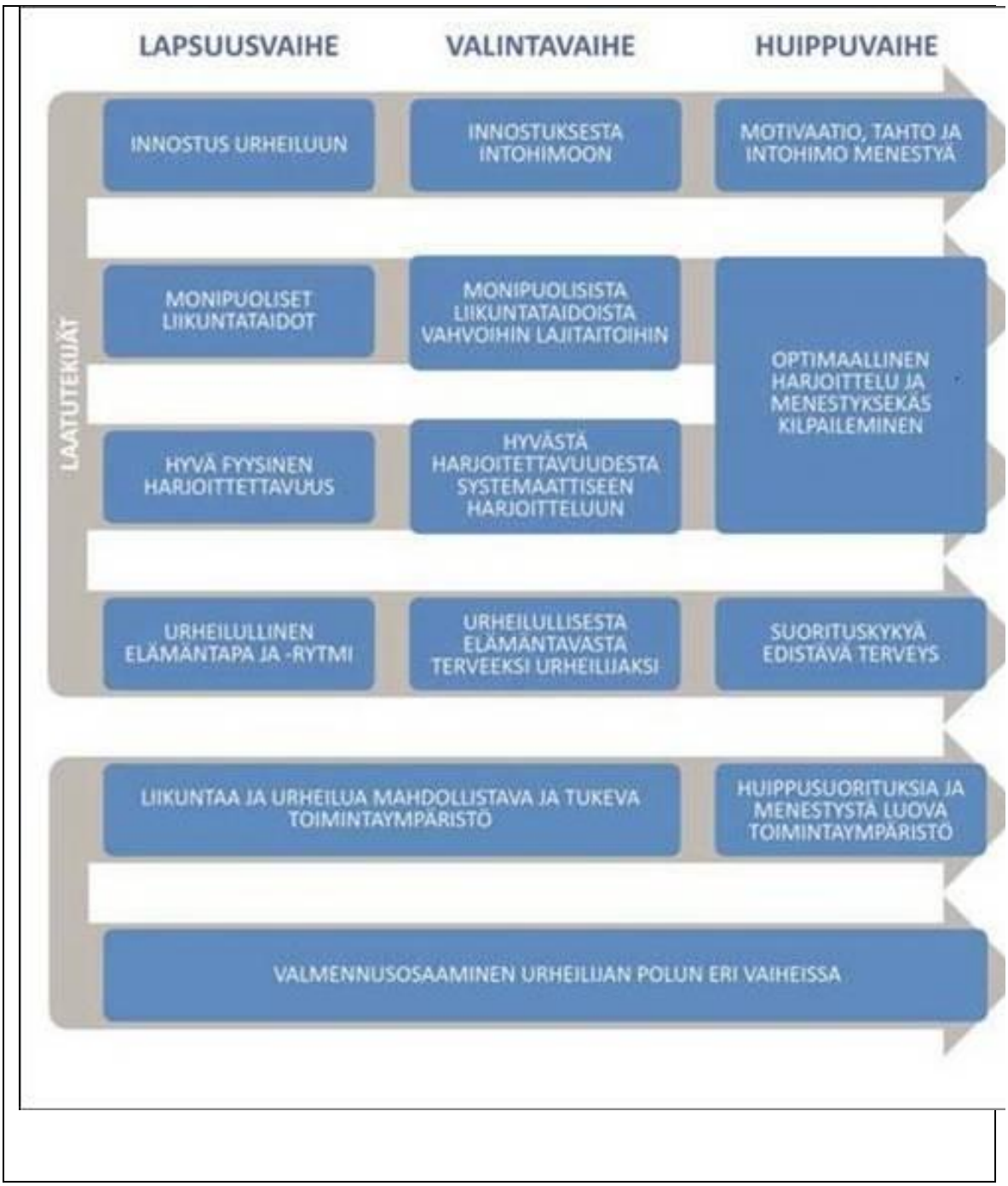

KUVIO 2. Urheilijan polun laatu- ja menestystekijät. (Mononen ym. 2014, 9).

3.3.1 Lapsuusvaihe

Urheilijapolun tutkimuksen ensimmäinen vaihe koski urheilijoiden lapsuusvaihetta, ja sen kulkua aina valintavaiheeseen asti. Urheilijaksi, ja etenkin oman lajinsa huippuyksilöksi kasvamiseen vaikuttavat useat eri tekijät. Keskeisimpiä niistä ovat urheilijan oma innostus liikuntaan ja urheiluun, monipuoliset liikuntataidot, hyvä fyysinen harjoitettavuus sekä urheilullinen elämäntapa. (Mononen 2016, 30-31)

Oma innostus lähtee ennen kaikkea urheilijan omasta motivaatiosta urheiluun. Siihen tarvitaan sekä sisäisen että ulkoisen motivaation symbioosia. Sisäinen motivaatio tulee yleensä urheilijasta itsestään ja se kuvaa urheilijan toimintaa ja taipumusta toimia omien mielenkiinnonkohteidensa, eli tässä tapauksessa oman urheilulajinsa, mukaisesti. Urheilijat kokevat myös, että valmentajan kunnioittava ja kannustava ohjaaminen suorituksiin kasvattaa sisäistä motivaatiota. Keskeinen asia motivaation syntymisessä ja kehittymisessä on ennen kaikkea onnistumisen tunne. (Sipari & Konttinen 2012, 22-23)

Urheilijan liikuntataitoihin vaikuttavia asioita lapsuusvaiheessa ovat esimerkiksi tekemisen monipuolisuus ja suoritusten tarpeeksi korkea määrä, sekä ennen kaikkea tekemisen mielekkyys. Monipuolinen harjoittelu mahdollistaa lapsen motorisen ja sosiaalisen kehityksen paremmin kuin yksipuolinen harjoittelu. Mitä monipuolisempaa lapsen harjoittelu on sitä laajemmin kehittyvät myös hänen ongelmanratkaisutaitonsa, ja sitä kautta uuden oppiminen helpottuu. Lapsuusvaiheessa opitaan tekemällä, ja siksi suoritusten määrä tulisi olla tarpeeksi korkea. Turha jonottaminen ja seisoskelu eivät edistä lapsen kehitystä urheilijana. Tekemisen mielekkyyttä tulisi pitää yllä mahdollisimman kokonaisvaltaisilla harjoitteilla, jolloin harjoituksen tarkoitus konkretisoituu lapselle heti harjoitustilanteessa. (Jaakkola 2012, 25-27).

Hyvä fyysinen harjoitettavuus taas on seurausta urheilijan laaja-alaisesta harjoittelusta sekä yksilöllisen kehityksen huomioimisesta. Monipuolinen harjoittelu ja siihen liittyvät laatutekijät, kuten esimerkiksi pitkäjänteinen tavoitteellisuus, mahdollistavat lapsen kehittymisen, ja sitä kautta valmiudet urheilla myös aikuisten tasolla. (Hakkarainen, Finni & Kalaja 2012)

Urheilulliseen elämäntapaan kasvu tapahtuu jo hyvin varhaisessa lapsuusvaiheessa, missä urheilijalla on tarvittava tuki ja kannustus. Urheilullinen elämäntapa ei siis tule valmiina kenellekään, vaan urheilijan tulee kehittää ja kasvaa siihen läpi elämän. Suuressa roolissa tässä ovat urheilijan omat taustajoukot, kuten vanhemmat, valmentajat sekä seura. (Kokko 2012, 35)

3.3.2 Valintavaihe

Muutostyöryhmän tutkimuksen (Mononen ym. 2014, 8-13) mukaan urheilijan polulle suuntautuneet lapset voidaan käytännössä tunnistaa vasta lapsuusvaiheen jälkeen – valintavaiheessa. Tämä vaihe ennen urheilijan viimeistä, niin sanottua huippuvaihetta, koskee lähinnä 13 – 19 –vuotiaita nuoria. Valintavaiheessa tarkastellaan sitä kohtaa urheilijan elämässä, kun ”lapsuusvaiheen laatutekijät muuttuvat huippuvaiheen menestystekijöiksi”. Lapsuuden innostus liikunnasta ja liikkumisesta muuttuu nuoren urheilijan intohimoksi omaa lajia kohtaan, ja lapsena opitut monipuoliset liikuntataidot muokkautuvat erityisiksi lajitaidoiksi. Samalla lajiharjoittelu muuttuu päämäärätietoiseksi ja tavoitteellisemmaksi, ja urheilija alkaa panostamaan terveellisempään elämäntapaan.

Valintavaihe on urheilijalle kriittistä aikaa, sillä silloin tehdään valinta omasta urheilu-urasta. Samaan aikaan urheilija kasvaa murrosikäisestä aikuisuuden kynnyksellä olevaksi nuoreksi. Valintavaiheen aikana muutokset eivät siis tapahdu pelkästään urheilun saralla, vaan esimerkiksi murrosikään kuuluvat henkiset ja fyysiset muutokset ovat myös osa nuoren elämää. Näiden asioiden vuoksi onkin erittäin tärkeää, että laatutekijät ovat kohdallaan, jotta nuoren tie huippuvaiheeseen ja huippu-urheilijaksi olisi ylipäätään edes mahdollinen. Valintavaiheen keskeisimmiksi asioiksi mainitaankin tutkimuksessa se, että toiminnan keskiössä on aina nuori itse. Samalla tulee huomioida, että urheilijoiden polut ovat aina yksilöllisiä, ja että myös sattumalla on osansa polkujen kehityksessä. (Mononen ym. 2014, 12-15)

3.3.3 Huippuvaihe

Huippuvaihe on urheilijapolun viimeinen vaihe, jossa urheilija urheilee kansainvälisellä tasolla. Tällä tasolla urheilijalla on tukenaan parhaat mahdolliset harjoitusolosuhteet, ammattimainen valmentaja sekä huippu-urheilua tukeva lähipiiri. Huippuvaiheessa urheilusta on tullut kokonaisvaltainen elämäntapa, jossa motivaatio ja intohimo johtavat urheilijan tavoitteita. Urheilijalla on sekä valmiudet että halu kehittää itseään, ja arvostus urheiluun on korkealla. Urheilija omistautuu siis urheilulle kokonaisvaltaisesti ja kokopäiväisesti. (Nummela ym. 2016, 10).

Asiantuntijatyön viimeisen vaiheen tarkoituksena on kuvata niitä menestystekijöitä, joita urheilija tarvitsee tullakseen ja ollakseen huippu-urheilija. Keskeisin tekijä huippuvaiheen urheilijalla on ehdottomasti sisäinen motivaatio kilpailemiseen ja urheiluun. Myös terveellinen elämäntapa, joka tukee urheilua ja suorituskykyä on ehdoton. Näiden tekijöiden lisäksi parhaat mahdolliset harjoitusolosuhteet sekä menestyksekäs kilpaileminen ruokkivat urheilijan motivaatiota huippuvaiheessa. Samanaikaisesti huomiota tulisi kiinnittää myös urheilijan toimintaympäristöön ja taustavaikuttajien osuuteen, joiden tulisi tukea huippusuorituksia. (Nummela ym. 2016, 6-8).

Urheilijan polku on siis yksi iso kokonaisuus, jossa jokaisella vaiheella on oma erityisarvonsa. Se on lopulta urheilijan kasvutarina lapsuusvaiheesta valintavaiheen kautta huippuvaiheeseen. Vaikka työn tarkoituksena on luoda raamit urheilijan kokonaisvaltaiselle polulle, on huomioitavaa, että jokaisen urheilijan tie lapsuuden leikeistä ja peleistä aikuisiän huippu-urheilijaksi on yksilöllinen. (Nummela ym. 2016)

3.4 Suuntana Superpesis

Myös Suomen pesäpalloliitto on rakentanut oman Suuntana Superpesis – pelaajapolun nimenomaan pesäpallojunioreille. Kyseinen pelaajapolku kertoo millaisia taitoja ja harjoitusmääriä tulisi eri ikäluokissa olla. Myös valmennuksen sisältöjä eri ikävaiheiden mukaan on kuvailtu pelaajapolussa hyvin yksityiskohtaisesti. (Pesäpalloliitto 2013).

Vaikka Suuntana Superpesis –pelaajapolku pitää sisällään tarkkoja määriä ja taitotasoja eri ikäluokille, siinä on silti huomioitu yksilöiden eri kehitysvaiheet. Se myös mahdollistaa jokaisen juniorin yksilöllisen etenemisen pesäpallourallaan omien taipumustensa ja harjoitustaustansa huomioiden. (Pesäpalloliitto 2013).

Pelaajapolussa on kolme suurempaa kokonaisuutta, jotka ovat asennoituminen tekemiseen, peli ja vastuullinen toimija. Asennoituminen tekemiseen –osiossa määritellään niitä tekijöitä, joiden avulla ”pelaaja innostuu, onnistuu ja kiinnittyy osaksi yhteisöä”. Tärkeiksi tekijöiksi on listattu hyvien laji- ja pelitaitojen opettelun lisäksi sosiaalisten taitojen opettelu. Tarkoituksena on kasvattaa lapsista ja nuorista aktiivisia ja oma-aloitteisia pesäpalloilijoita, ja antaa heille mahdollisuus itse havaita ja oppia erilaisia päätöksentekotaitoja niin peleissä kuin sen ulkopuolellakin. Yksilöllisyyttä ja tasavertaisuutta korostamalla pyritään siihen, että kaikilla olisi ”turvallista, terveellistä ja hauskaa osallistua pesäpallotoimintaan”. (Pesäpalloliitto 2013)

Peli –osiossa käydään läpi lajille ominaisia asioita, ja tarkoituksena onkin vahvistaa junioreiden laji-, peli- ja psyykkisiä taitoja. Myös fyysisiin lajitaitoihin on keskitytty pelaajapolun (Pesäpalloliitto 2013) tässä osiossa. Tarkoituksena on kehittää junioreita niin, että tulevaisuudessa pelaajilla olisi yhä monipuolisemmat taidot ja laaja-alaisempi ymmärrys pelin joka osa-alueella. Osiossa on käyty läpi yksityiskohtaisesti ne harjoitusmäärät, mitä urheilijan tulisi kussakin ikäluokassa lajiharjoituksiin ja omatoimiseen harjoitteluun käyttää. Myös pelilliset taitotavoitteet on listattu ikäluokittain. Lisäksi on käyty läpi ne päätekijät, jotka ikäluokittain tulisi ottaa huomioon urheilijaksi kasvamisessa.

G- ja F –junioreissa, eli alle kouluikäisten ja koulua aloittelevien urheilijoiden pääpaino lajin kannalta on harrastaa mahdollisimman monipuolisesti ja opetella lajin perustaitoja, kuten heittämistä, kiinniottamista ja juoksemista. Myös motoristen perustaitojen, kuten tasapainon ja ketteryyden harjoittelu painottuvat tässä ikäluokassa. Ohjattuja harjoituksia on yhdestä kolmeen kertaan viikossa. Perheen merkitys on suuri. Siirryttäessä E- ja D –junioreihin, eli 9-12-vuotiaisiin lapsiin, merkittäviä kehitettäviä asioita ovat ryhmässä toimiminen, urheilun ilon oivaltaminen sekä ikäjakauman loppupuolella sitoutuminen säännölliseen harjoitteluun. Lajin

kannalta tärkeitä taitoja ovat eri lyöntien opettelu, eli lyöntien monipuolisuus sekä pelin hahmottaminen. Ohjattuja harjoituksia tulisi olla kahdesta neljään kertaan viikossa. Tässä ikäluokassa koulun merkitys urheilijaksi kasvamisessa korostuu välituntileikkien ja koululiikunnan kautta. (Pesäpalloliitto 2013)

C ja B-junioreissa, eli 15–17-vuotiaissa, urheilijan tulisi aloittaa tavoitteellisempi harjoittelu sekä opettelu kohti urheilijan elämää. Lajin kannalta merkittäviä asioita ovat omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen sekä lyöntirepertuaarin laajentaminen ja pelinlukutaidon kehittäminen. Voimaharjoittelun tulisi myös tulla mukaan tässä ikäluokassa; ensin valmistavana ja myöhemmin kunnon voima- ja fysiikkaharjoitteluna. Ohjattuja harjoituksia tulisi olla neljästä kuuteen kertaan viikossa. Tässä ikäluokassa perheen ja koulun merkitys pienenee, ja tilalle tulee urheiluakatemiatoiminta. (Pesäpalloliitto 2013)

Viimeinen etappi ennen aikuisten sarjoja on A-junioreiden ikäluokka, eli 17–18-vuotiaat nuoret. Tässä ikäluokassa urheilijan elämä on läsnä vuorokauden ympäri koko pesäpallokauden ajan. Urheilijan tulee pystyä hallitsemaan elämäänsä niin, että keskittyminen harjoitteluun ja pelaamiseen on priorisoitu. Samalla myös kilpailusta nauttimisen tulisi olla keskiössä. Lajin kannalta oleellisia asioita ovat oman peliroolin mukaiset lajitaidot sekä kokonaisvaltainen vastuu omasta urheilemisesta. Ohjattuja lajiharjoituksia tulisi olla viidestä seitsemään kertaan viikossa. Näiden nuorten aikuisten urheilijoiden kohdalla urheiluakatemian asema vahvistuu heidän elämässä. (Pesäpalloliitto 2013)

Viimeisessä, vastuullinen toimija, osiossa käydään läpi pelaajan sosiaalista ympäristöä, eli niitä taustatekijöitä, jotka vaikuttavat niin itse pelaajaan kuin hänen pelaamiseensakin. Vastuullisiksi toimijoiksi on listattu seuratoimijat, juniorivalmentajat, nuorisovalmentajat sekä urheilijan vanhemmat. Kaikkien näiden toimijoiden vastuut ja tehtävät on lueteltu osiossa suhteellisen tarkasti. Seuratoimijan tehtävänä on kannustaa kaikkia seurassa toimivia ihmisiä roolista riippumatta. Valmentajien koulutus, toimintaperiaatteiden toteutus sekä tekijöiden huomioiminen ovat seuratoimijan ensiarvoisen tärkeitä tehtäviä. Juniorivalmentajan tehtäviin kuuluvat urheiluun innostaminen, monipuolisten harjoitusten luominen sekä kannustaminen ja pelistä nauttiminen. Nuorisovalmentajalla tehtävät ovat jokseenkin samat, mutta yleensä tässä

vaiheessa mukaan tulee kilpailulliset tekijät, joten nuorisovalmentajan tulee ymmärtää urheilijaa ja urheilijan arvomaailmaa juniorivalmentajaa paremmin ollakseen hyvä nuorisovalmentaja. Vanhempien rooli on kannustaa ja tukea lasta liikkumaan ja urheilemaan, kustantaa omien resurssiensa mukaan lapsen urheiluharrastusta sekä toimia esimerkkinä ilon ja hyvän yhteishengen kautta. (Pesäpalloliitto 2013)

4 URHEILUUN SOSIAALISTUMINEN

Sosiologian tarkoituksena on tutkia ihmisten välistä sosiaalista käyttäytymistä (Saaristo & Jokinen 2009, 14-15) ja se perustuukin suurilta osin yksilöön yhteiskunnan ja yhteisön jäsenenä (Allardt & Littunen 1984, 3-4). Allardtin ym. mukaan käyttäytymistä selittävät sekä aineelliset tekijät että symboliympäristö. Aineellisiin tekijöihin kuuluvat esimerkiksi työ, yhteiskunnan luokkajako ja alueelliset eroavaisuudet, kun taas symboliympäristö koostuu arvoista ja asenteista. Yksilö valitsee asioita elämässään niiden opittujen normiensa mukaan, jotka peilaavat hänen arvojaan. Asenteet muuttuvat elämän mukana, mutta arvot pysyvät jokseenkin samankaltaisina. (Allardt & Littunen 1984, 7-20.)

Ihminen sosiaalistuu aina elinympäristöönsä sekä fyysisesti että henkisesti. (Antikainen 1998; Saaristo & Jokinen 2009) Arvot, normit ja tavat määrittelevät sen, miten ihminen käyttäytyy erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Useissa tutkimuksissa sosiaalistuminen onkin eroteltu kahteen eri ryhmään: primaari- ja sekundaariryhmiin. Nämä ryhmät kuvaavat niitä yksilöön vaikuttavia tekijöitä, jotka määrittelevät yksilön arvoja ja toimintaa yhteiskunnassa. Primaariryhmään kuuluvat perhe ja lähiomaiset, joissa esiin tulevat ensimmäisinä henkilökohtaiset kontaktit ja voimakas yhteenkuuluvuuden tunne. Sekundaariryhmässä ovat sitä vastoin yhteiskunnan ryhmät ja yhteisöt, jotka tulevat yksilön elämään hieman myöhemmässä vaiheessa. (Allardt & Littunen 1984, 37-45; Saaristo & Jokinen 2009)

Yksilön elämässä primaariryhmät pysyvät yleensä läpi elämän, kun taas sekundaariryhmät muuttuvat elämän ja yhteiskunnan mukana. Ensimmäinen sosiaalistuminen yhteisöön tapahtuu primaariryhmän kautta, sillä se on ensimmäinen ryhmä, jonka kanssa yksilö on tekemisissä. Se tapahtuu sekä tiedostaen että tiedostamatta, ja määritteleekin pitkälle yksilön elämän arvot ja normit. (Allardt & Littunen 1984, 37-45.) Yksilön varttuessa sekundaariryhmien, kuten koulujen ja harrastusryhmien, merkitys kasvaa, ja usein siinä vaiheessa opitut tavat ja normit kyseenalaistetaan. (Saaristo & Jokinen 2009.)

Yhteisöön sosiaalistumisessa yksi merkittävimpiä tekijöitä on myös yhteiskunta. Vaikka lapsen ensimmäinen kosketus urheiluun tapahtuu yleensä primaariryhmän, eli perheen

vaikutuksesta, ei yhteiskunnan merkitystä urheiluun sosiaalistumisessa sovi unohtaa. Primaari- ja sekundaariryhmä yhdessä muodostavat lapsen asenteet ja normit urheilua kohtaan, ja määrittävät sen, kokeeko lapsi urheilun myönteisenä vai negatiivisena asiana. Aluksi vanhempien ja läheisten tuki ja kannustus urheiluun vahvistavat lapsen sosiaalistumista urheiluun, ja myöhemmin koulun ja harrastusryhmien positiivinen asenne jatkavat myönteistä linjaa. (Craig & Beedie 2010)

Toisessa teoriassa (Bronfenbrenner 1979, 26-27) ihmisen vuorovaikutusympäristöt on jaettu neljään eri osaan. Kyseiset osat ovat mikro-, meso-, ekso- ja makroympäristöt, joista jokainen vaikuttaa yksilöön sekä omana ympäristönään että yhdessä muiden ympäristöjen kanssa. Samaa teoriaa on käytetty mukaillen myös Kihun urheilijan lapsuusvaihetta koskevassa asiantuntijatyössä (Finni ym. 2014, 39) ,jossa vuorovaikutusympäristöjen keskiössä on urheileva lapsi itse.

Asiantuntijatyön (Finni ym. 2014, 39) mukaan urheilevan lapsen mikroympäristöön kuuluvat muun muassa vanhemmat, ystävät, valmentajat ja seurakaverit. Mesoympäristössä vaikuttavat koulu ja seura, kun taas eksoympäristössä ovat urheilukulttuuri ja – järjestelmät. Viimeisessä, eli makroympäristössä on painotettu yhteiskunnan osuutta. Nämä kaikki edellä mainitut ympäristöt yhdessä siis muodostavat lapsen kokemuksen urheilusta ja siihen sosiaalistumisesta koko urheilijapolun ajan.

4.1 Vanhempien merkitys

Vanhempien roolin on yleisesti ajateltu vaikuttavan eniten lapsen urheilijapolkuun ja erityisesti sen alkuvaiheisiin. Heidän kannustus, kuljetus harjoituksiin sekä taloudellinen tuki mahdollistavat lapselle urheiluharrastuksen aloittamisen. Tutkimuksissa on huomattu, että vanhempien hyvä sosioekonominen asema sekä oma urheilutausta vaikuttavat myönteisesti myös lapsen positiiviseen sosiaalistumiseen urheilussa. Lisäksi esimerkiksi perhetyypillä on huomattu olevan vaikutusta. (Finni ym. 2014, 40-41; Salasuo ym. 2015, 81, 94-96)

Vanhempien sosioekonominen tausta vaikuttaa lapsen liikunnallisuuteen lähinnä normien, arvojen ja taloudellisien tekijöiden kautta. Yleensä paremman sosioekonomisen taustan omaavat vanhemmat ovat korkeammin koulutettuja, ja tästä johtuen esimerkiksi urheilun harrastaminen on suuremmassa sosiaalisessa arvossa heidän elämässään. Näitä sosiaalisia arvoja he opettavat myös lapsilleen. Parempi sosioekonominen asema mahdollistaa myös taloudellisesti paremmin urheilun harrastamisen. Useat lajit ovat kalliita harrastaa kuukausi- ja lisenssimaksuineen sekä varustehankintoineen, joten paremmat tulot takaavat paremmat mahdollisuudet maksaa urheiluun liittyvät maksut. Samoista syistä myös perhetyypillä on vaikutusta lapsen urheiluharrastukseen. Esimerkiksi kahden vanhemman talouksissa kuljetukset sekä taloudelliset asiat on helpommin hoidettavissa kuin yhden vanhemman talouksissa. (Finni ym. 2014, 40-41)

Urheilullisesti aktiivisten vanhempien lapset harrastavat inaktiivisten vanhempien lapsia enemmän. Vanhempien urheilulliset elämäntavat sekä mahdollinen kilpaurheilutausta periytyvät usein myös heidän lapsilleen. (Finni ym. 2014, 40-41.) Sama huomio on tehty myös Salasuon ym. (2015, 87-93, 297) tutkimuksessa, jossa suurin osa tutkittavista oli päätynyt urheilun pariin juuri vanhempien ja perheen vaikutuksen ansiosta. Vanhemmat ovat kannustaneet lapsiaan urheilemaan, ja ottaneet heidät mukaan omiin urheiluharrastuksiinsa. Urheilu on koettu myönteisenä koko perheen harrastuksena, jonka seurauksena myös lapset itse ovat jatkaneet urheilemista. Vanhempien vaikutusta lastensa valitsemaan urheilulajiin on tutkittu jonkin verran, mutta tulokset eivät ole yhtäläisiä. Osassa tutkimuksista suurin osa tutkittavista urheilijoista kilpailee lajissa, jossa vähintään toinen hänen vanhemmistaan on ainakin jossain kohtaa elämässään kilpaillut, kun taas toiset tutkimukset osoittavat, ettei vanhempien lajivalinnalla ole merkittävää osaa lapsen lajivalintaan (Finni ym. 2014, 40-41; Salasuo ym. 2015, 297-298)

Vanhempien kannustus, tuki ja taloudellinen panostus lapsen urheiluun on urheilu-uran syntymisen kannalta erittäin tärkeää. Useat tutkimukset osoittavat, että kotoa opittu ja saatu myönteinen suhtautuminen urheiluun on antanut eväät esimerkiksi lajivalinnan tekemiseen sekä valittuun lajiin panostamiseen. Usein vanhempien neuvoksi käytetty sanonta ”kannusta, kuljeta, kustanna” onkin erittäin merkittävä osa lapsen urheilijaksi kasvamista. Useissa tutkimuksissa käy ilmi, että urheilijoiden lapsuudessa vanhemmat ovat tukeneet

urheiluharrastusta, ja antaneet mahdollisuuden kokeilla useita eri lajeja, joiden kautta mieleinen laji on viimein löytynyt. Tämänkaltainen henkinen ja taloudellinen kannustus on ollut merkittävässä roolissa erityisesti kilpaurheilun pariin päätyneillä lapsilla (Finni ym. 2014; Salasuo ym. 2015; Piispa 2013, 20-24).

Vanhempien rooli lapsen urheilijapolulla muuttuu lapsen varttuessa. Lapsuusvaiheessa vanhemmat saattavat olla hyvinkin tiiviisti mukana lapsensa harrastuksessa esimerkiksi kuljettamisen, seurassa toimimisen tai jopa valmentamisen kautta. Nuoruusvaiheessa vanhempien rooli keskittyy enemmän harjoituksiin kuljettamiseen sekä pelivarusteiden huoltoon. (Aarresola & Konttinen 2012a, 28-30, 32) Mitä pidemmälle urheilija urallaan menee, sitä pienemmäksi vanhempien rooli muuttuu. Harjoitusten kustantamisesta, niihin kuljettamisesta ja jopa valmentamisesta alkanut vanhemman panostus lapsen urheilu-uraan muuttuu lopulta henkiseksi kannustamiseksi ja pelien seuraamiseksi. Aktiivisesta harrastuksen mahdollistajasta tulee lopulta huippu-urheilijan fani. (Piispa 2013, 29)

4.2 Kavereiden merkitys

Kavereiden merkitys lasten liikuntaharrastukseen on merkittävä. Vaikka vanhempien rooli on yksi isoimmista tekijöistä urheiluharrastuksen aloittamisessa, painottavat Aarresola & Konttinen (2012a, 32) tutkimuksessaan myös kavereiden merkitystä. Haastatelluista suurin osa oli maininnut kavereiden kanssa pelatut pihapelit sekä joukkuekaverit yhdeksi eniten vaikuttavimmista syistä muun muassa jatkaa liikuntaharrastusta. Samankaltaisia tuloksia on huomattu myös muissa tutkimuksissa. Jago. ym. (2011) toteavat, että erityisesti parhaan ystävän liikunnallisuus ja liikuntaharrastaminen saavat lapset liikkumaan enemmän. Ystävän kanssa liikkuminen vapaa-aikana johtaa lasten liikunnallisesti aktiivisempaan elämään.

Kaverit siis auttavat liikunnallisempaan elämäntapaan. Lapsuusvuosina kavereiden merkitys vielä korostuu verrattuna nuoruusvuosiin. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistä tutkivassa LIITU –tutkimuksessa huomattiin, että tutkittavista viides-, seitsemäs- ja yhdeksäsluokkalaisista suurin osa (vähintään 60 prosenttia joka luokka-asteella) koki kavereiden kanssa yhdessäolon ja yhteistoiminnan ainakin melko tärkeäksi asiaksi. Merkitys

kuitenkin väheni sitä pienemmäksi mitä vanhemmiksi nuoret tulivat. Toisaalta yhdeksäsluokkalaiset kokivat heidän liikunnallisesti inaktiivisten kavereidensa estävän omaa liikuntaharrastustaan seitsemäsluokkalaisia enemmän. Kavereiden merkitys on siis huomattavaa niin negatiivisessa kuin positiivisessakin mielessä. (Palomäki, Huotari & Kokko 2015, 68–70.)

4.3 Valmentajan merkitys

Lasten ja nuorten urheilussa valmentaja on sosiaalistaja siinä missä perhe ja ystävätkin. Valmentajan vaikutus urheilijan elämään on sitä suurempi mitä tavoitteellisempaa urheilu on. Nuoren kasvaessa urheilijana ja harjoittelun muuttuessa tavoitteellisemmaksi urheilijan ja valmentajan suhde muuttuu tiiviimmäksi, ja yhdessä vietetty harjoitusaika kasvaa. Valmentajaa ei nähdä vain valmentajana, vaan myös kasvattajana. Valmentajan ja urheilijan välistä suhdetta kuvataankin usein valtasuhteena. Siihen, millainen tuo suhde on, vaikuttavat hyvin monet asiat. (Hämäläinen 2014, 61-63; Mononen ym. 2014, 13-15)

Hämäläinen (2014, 61) kirjoittaa erilaisista valmentajan ja urheilijan välisistä rooleista. Valmentaja voidaan nähdä kurin ja järjestyksen luojana, ankarana vaatijana, idolina, vanhempana ja jopa ystävänä. Valmentajan erilaiset roolit määrittelevät sen, millaiseksi hänen ja urheilijan suhde muodostuu. Kaikissa rooleissa on hyvät ja huonot puolensa, eikä toinen ole toistaan parempi.

Kaikesta huolimatta urheilija on enemmän riippuvainen valmentajastaan kuin valmentaja urheilijasta. Urheilija ammentaa oppia valmentajaltaan, ja sitä kautta valmentajan vastuukin kasvaa niin valmentajana, kasvattajana kuin häneen kohdistuvien vaatimustenkin osalta. Valmentajan tulisi olla usean eri osa-alueen asiantuntija. Valmentajan tulisi hallita ennen kaikkea lajin vaatimat tiedot ja taidot, mutta lisäksi myös erilaiset sosiaaliset taidot sekä kyky empatiaan ja kannustamiseen. (Hämäläinen 2002; 2003) Parhaimmillaan hyvä valmentaja pystyy osaamisellaan mahdollistamaan urheilijalle hyvät harjoitusolosuhteet, turvallisen ilmapiirin sekä parhaan mahdollisen kehityskaaren. (Forsman & Lampinen 2008)

4.4 Olosuhteiden merkitys

Ensimmäiset pelikentät ja liikuntapaikat ovat olleet kylien niityt ja hiekkatiet. Vuosien saatossa nuo niityt ja tiet ovat muuttuneet yhä suuremmiksi hiekkatekonurmiksi, areenoiksi ja jopa stadioneiksi. (Hintikka 2012) Erilaiset julkishallinnon tuet sekä vuonna 1980 tullut Liikuntalaki ovat yhdessä parantaneet niin yksittäisten kaupunkien kuin kuntienkin liikunta- ja urheiluolosuhteita. Nykyisin Suomessa onkin arvioitu olevan lähes 30 000 liikuntapaikkaa. (Vehmas 2012, 113-114)

LIITU –tutkimuksen (Kokko & Hämylä 2015, 25-26) mukaan urheiluseurat ovat yksi merkittävimpiä lasten ja nuorten liikuttajia koulun liikuntakasvatustoiminnan jälkeen. Jopa lähes puolet (43%) tutkimukseen vastanneista lapsista ja nuorista osallistui seuratoimintaan viikoittain. Vehmas (2012) sivuaa samaa aihetta kertoessaan, että nykyisin yli miljoona suomalaista on jäsenenä urheiluseurassa tai –järjestössä. Suomesta löytyykin karkeasti arvioiden noin 10 000 aktiivista liikunta- tai urheiluseuraa. (Lämsä & Mäenpää 2014, 73)

Urheiluseurojen merkitys onkin kasvanut vuosikymmenten kuluessa. Seurojen määrän kasvun lisäksi myös niiden tarkoitus on laajentunut. Nykyisin useat seurat tarjoavat puitteet ja mahdollisuudet niin kilpaurheiluun kun erilaiseen harrastus- ja elämystoimintaankin. Erityisesti nuoren urheilijan elämään seura vaikuttaa suuresti. Erilaiset seurojen omat sekä lajiliitoilta tulevat valmennus- ja toimintaohjeet ohjaavat urheilijaa urheilupolulla. Seuran kautta urheilija voi aloittaa lajikokeilun, ja kasvaa kohti tavoitteellisempaa kilpaurheilua. Parhaimmillaan seura mahdollistaa urheilijalle laadukkaan valmennuksen, hyvät harjoitusolosuhteet sekä yhteenkuuluvuuden tunteen oman yhteisönsä kautta. Nämä tekijät ovat ensiarvoisen tärkeitä urheilijalle hänen matkallaan leikki-ikäisestä liikkuvasta lapsesta huipputason kilpaurheilijaksi. (Lämsä & Mäenpää 2014, 73-76)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksessa tutkin miespesäpalloilijoiden urapolkuja ja niihin liittyviä tekijöitä. Tarkoituksena oli selvittää millaisen tien urheilijat ovat kulkeneet lajin parissa aina lapsuusiästä lajin huipulle, ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet uraan ja sen jatkumiseen. Lisäksi tarkastelin tutkittavien urapolkujen ja Suomen Pesäpalloliiton rakentaman Suuntana Superpesis –pelaajapolun yhteneväisyyksiä urheilijaksi kasvamisen lähtökohdista, sekä sosiaalistumista lajiin.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millainen on miespesäpalloilijan urapolku harrastamisen aloittamisesta aina uran huipulle Superpesikseen?
2. Kuinka yhteneväisiä miespesäpalloilijoiden urapolut ovat Pesäpalloliiton Suuntana Superpesis -pelaajapolun kanssa?

6 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi tunnusmerkeistä on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin tutkittavaa kohdetta kuvataan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena ei niinkään ole todistaa jo olemassa olevia asioita, vaan löytää uusia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 161) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääpaino on tutkimusaineiston laadussa, jolloin sitä pystytään tutkimaan ja analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti ja tarkasti. Näin ollen tässä tapauksessa laatu korvaa määrän. (Eskola & Suoranta 1999, 16-18.)

Laadullinen lähestymistapa sopi omaan tutkimukseeni määrällistä lähestymistapaa paremmin, sillä tarkoituksena oli nimenomaan tutkia ihmisiä, sekä ilmiötä heidän ympärillään. Siksi tutkimukseni kannalta paras tapa toimia oli tehdä kvalitatiivinen tutkimus – ja yksityiskohtaisemmin tarkasteltuna käytössä olivat sekä teema- että puolistrukturoitu haastattelu.

Teemahaastattelu on yleisesti muun muassa sosiaali- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa käytetty tutkimusmenetelmä (Hirsjärvi & Hurme 1982.) Siinä aihepiirit ja teemat ovat tutkijan ennalta määrittelemiä, mutta kysymysten tilalla on vain tukilista, eikä valmiita kysymyksiä ole. Tutkijan vastuulle jää, että kaikki teemat käydään haastateltavien kanssa läpi, vaikka kysymysten asettelu ja järjestys olisivatkin poikkeavat joka haastattelussa. Puolistrukturoidussa haastattelussa taas kysymykset ovat ennalta määritelty ja ne ovat kaikille haastateltaville samat, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole. (Eskola & Suoranta 1999, 87.)

Tutkimuksessani käytössä olivat siis sekä puolistrukturoitu haastattelumenetelmä että teemahaastattelu. Minulla oli haastattelupohjassa valmiiden teemojen lisäksi muutamia yksittäisiä valmiita kysymyksiä, jotka esitin kaikille haastateltaville. Haastattelijat saivat vastata kysymyksiin omin sanoin, ja lisäkysymyksiä esitin aina vastauksen perusteella. Näin ollen peruskysymykset olivat kaikille haastateltaville samat, mutta lisä- ja jatkokysymykset määräytyivät yksilöllisesti haastateltavien omien vastauksien perusteella.

Hirsjärven ja Hurmeen (1982) mukaan teemahaastattelun etuna on nimenomaan sen vapaamuotoisuus, mikä mahdollistaa syvällisen ja luontevan keskustelun haastattelijan ja haastateltavan välillä. Toisaalta tämä nimenomainen vapaamuotoisuus voi luoda myös ongelmia, sillä haastattelijan tulisi pystyä kuuntelemaan sekä haastateltavan sanomisia että hänen ulkoisia eleitään, ilmeitään ja käyttäytymistään haastattelun eri teemoja kohtaan. Joskus sanat ja käyttäytymiset eivät kerro samaa tarinaa keskenään, ja haastateltavan tulisikin huomata ja havainnoida tarkasti myös haastateltavan nonverbaalinen viestintä. (Hirsjärvi & Hurme 1982)

Teemahaastatteluissa on yleisesti kolme eri vaihetta. Ensimmäisenä haastattelu tulee suunnitella huolellisesti, jonka jälkeen seuraa toteutus, eli varsinaiset haastattelut. Viimeisessä vaiheessa haastatteluaineisto käsitellään ja tulokset analysoidaan. Teemahaastattelussa kaikkien kysymyksien tulisi olla avoimia. (Hirsjärvi & Hurme 1982)

Tutkimuksen aineistona on käytetty teemahaastatteluina toteutettuja pelaajahaastatteluja. Haastateltavina oli yhteensä kuusi (6) Superpesiksen miespelaajaa. Haastateltavista kolme jatkaa yhä aktiivista pelaamista pääsarjatasolla, ja kolme on uraansa lopettelevaa tai jo lopettanutta pelaajaa. Valinta tutkimukseen osallistuvista pelaajista tapahtui harkinnanvaraisesti, jolloin pystyin valikoimaan mahdollisimman erilaisia ja erilaisista taustoista tulevia pelaajia. Lisäksi valintaan vaikutti esimerkiksi pelaajien erilainen reitti pääsarjatasolle sekä heidän poikkeava asemansa joukkueissa. Asemalla tässä tapauksessa tarkoitetaan sitä, että haastateltavilla oli muun muassa erilaisia vastuutehtäviä joukkueensa sisällä. Harkinnanvarainen otanta kvalitatiivisessa tutkimuksessa onkin perusteltua, jos tutkija pystyy rakentamaan valintansa ympärille teoreettisen perustan (Eskola & Suoranta 1999, 18.) Valintaan vaikuttaneet kriteerit ovat perusteltuja, jotta saan tutkimukseni tulosten kannalta mahdollisimman monipuolista ja laaja-alaista tietoa.

Oma taustani pesäpallon parissa niin pelaajana kuin valmentajanakin auttaa tutkimuksen teossa. Hyvä esiymmärrys ja selkeys niin lajista kuin lajin urapoluista auttavat löytämään yhteisen kielen ja sanaston haastateltavien kanssa. Samalla mahdolliset tulkintavirheet tutkijan ja haastateltavan välillä pienenevät. Pelaajat olivat minulle ennestään tuttuja jollain

tasolla, sillä oma pitkä lajin parissa toimiminen ja lajin marginaalisuus kansallisesti ovat johtaneet siihen, että pesäpallon laji-ihmiset tuntevat usein toisensa vähintään nimeltä.

Tutkimushaastattelun runko rakentui neljästä eri osiosta; 1. lajin aloittaminen ja uran alku, 2. uralla eteneminen, 3. pelaaminen Superpesiksessä sekä 4. uran jälkeinen elämä. Tulosten käsittelyssä tärkeimmät käsitteet ovat nimenomaan luottamus ja anonymiteetti. Tutkija ei voi luvata anonymiteetin ja luottamuksen puitteissa enempää kuin pystyy toteuttamaan (Eskola & Suoranta 1999, 57.)

Haastattelujen aluksi kysyin jokaiselta haastateltavalta nimen, iän, koulutustaustan sekä nykyisen pelaamistilanteen. Täydellistä anonymiteettia tutkija pystyy harvoin lupaamaan (Eskola & Suoranta 1999, 57.) ja siksi ilmoitinkin haastateltaville heti aluksi, että nimi ja ikä olivat vain tiedoksi itselleni. Tutkimuksessa haastateltavat ovat siis anonyymejä henkilöitä, joista käytän merkintöjä p1 – p6 (pelaaja 1 – pelaaja 6). Koulutustaustalla ei tutkittavan asian kannalta sinänsä ole suurta merkittävyyttä, mutta mielestäni se on hyvä ottaa huomioon, sillä haastattelurungossa on kysymys, jossa kartoitetaan tutkittavien henkilöiden mielipidettä siitä, olisivatko he erilaisessa asemassa töiden tai koulutuksen suhteen, jos ura pesäpalloilijana ei olisi toteutunut.

Ensimmäisessä osiossa kävimme läpi sitä, kuinka haastateltavat olivat päätyneet lajin pariin, minkä ikäisinä he olivat lajin aloittaneet ja millaiset lajin harrastusolosuhteet olivat haastateltavien omalla paikkakunnalla olleet. Myös muiden lajien harrastaminen sekä harjoitusmäärät olivat avainasemassa tässä osiossa.

Haastattelun toisessa osiossa keskityimme uralla etenemiseen. Kävimme läpi missä vaiheessa pesäpallosta tuli ykköslaji, ja miksi. Samalla haastateltavat saivat kertoa kuinka monessa eri joukkueessa ovat pesäpalloa pelanneet, ja mistä syistä ovat joukkuetta vaihtaneet. Kuten tutkimuksen teoriaosuudessa mainitsen, usein kilpaurheilua harrastavat nuoret ja nuoret aikuiset joutuvat vaihtamaan joukkuetta tai valmentajaa esimerkiksi pyrkiessään kehittymään enemmän pelaajana tai hakiessaan parempaa menestystä urallaan. Näistä syistä koin, että

seura- ja valmentajavaihdoista kysyminen on ensiarvoisen tärkeää. Tässä osiossa kävimme läpi myös harjoitusmäärien ja harjoitusten laadun muutosta ikävuosien karttuessa.

Haastattelun kolmannessa osiossa tarkastelimme haastateltavien uraa Superpesiksessä. Kävimme läpi ensimmäistä pääsarjatasolla pelattua ottelua sekä mitä siellä pelaaminen vaatii. Myös erilaiset lajin vuoksi tehdyt uhraukset sekä uraa edesauttaneet ja vaikeuttaneet tekijät olivat keskiössä. Lisäksi haastattelijat saivat kertoa omista tavoitteistaan uralla, ja kuinka ne ovat mahdollisesti muuttuneet uran aikana.

Neljännessä osiossa kävimme läpi uran jälkeistä elämää. Jo uransa lopettaneet pelaajat saivat siis kertoa nykyisestä elämästään, ja kuinka pesäpallo on mukana siinä – jos on. Vielä aktiivisesti lajia pelaavat taas saivat miettiä, mitä tulee tapahtumaan, kun ura jossain vaiheessa tulee päätökseen. Tässä kartoitettiin tulevaisuutta pesäpallon jälkeen. Tässä osiossa haastateltavat kertoivat myös ajatuksiaan pesäpallosta yleisesti, sekä mitä ura pesäpalloilijana on antanut tai ottanut. Osio oli ikään kuin yhteenveto haastattelusta ja haastateltavien pesäpallourista.

Haastattelujen kesto vaihteli 28 ja 65 minuutin välillä. Haastateltaville annettiin mahdollisuus korjata tai muuttaa vastauksiaan vielä haastattelujen jälkeen, mutta kukaan heistä ei niin tehnyt. Haastattelut litteroitiin, ja litterointitekstiä tuli yhteensä 37 sivua.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä osiossa esittelen tutkimukseni keskeisimmät tulokset. Pyrin hahmottamaan haastateltavien pelaajapolun aina uran alkuvaiheista nykytilanteeseen asti.

7.1 Pesäpalloilijan urapolku

7.1.1 Uran alkuvaiheet

Lapsilla leikinomainen liikuntaharrastus muuttuu usein urheilullisemmaksi varhaislapsuudessa, koulun aloittamisen aikaan. (Telama ym. 1989, 34) Sama toistuu myös tutkimuksen haastateltavien kohdalla, sillä kaikki muut paitsi yksi olivat aloittaneet pesäpallon harrastamisen, eli tässä tapauksessa menneet seuraharjoituksiin, 5-7 -vuotiaina. Yksi haastateltavista kertoi aloittaneensa seuraharjoitukset 8-vuotiaana, mutta harjoitelleensa sitä ennen pesäpalloa omatoimisesti jo jonkin aikaa.

Ensimmäisiä seuraharjoituksia haastateltavat muistelivat lämmöllä. Neljä kuudesta pelaajasta kertoi jännittäneensä ensimmäisiä harjoituksia ja pelejä paljon. Neljä pelaajista kertoi menneensä aina mielellään harjoituksiin, kun taas kahden pelaajan kohdalla vanhemmat tai sukulaiset olivat joutuneet ajoittain lähes pakottamalla viemään lapsensa harjoituksiin.

> *"Ja ainaki ensimmäiset pelit muistaa. Silloin jännitti ja mukavaa oli. Sai valita pelipaikkansa ja numeron."* (p1)

> *"Kyllä mä heti innostuin kuitenki siitä, että heti se niin ku tuli semmonen rakastuminen pesäpalloon."* (p6)

Pesäpallon aloittamiseen johtaneista tekijöistä yksi nousi muiden yläpuolelle. Viisi kuudesta haastateltavasta mainitsi perheen tärkeimmäksi tekijäksi lajin aloittamisessa. Useiden tutkimusten mukaan vanhempien merkitys onkin erittäin suuri lasten urheiluharrastuksen

aloittamisessa (Telama 1989 93-94; Finni ym. 2014, 16). Neljä kuudesta pelaajasta kertoi joko isän tai isosisaruksen pelaamisen vaikuttaneen myönteisesti myös omaan innostukseen ja kiinnostukseen lajia kohtaan. Kahden muun pelaajan perheissä pesäpalloa ei ollut aiemmin harrastettu, mutta heistäkin molemmat kertoivat perhesyiden olleen suurin tekijä aloittamisessa. Kummatkin mainitsivat oman isän vieneen heidät ensimmäisiin pesäpalloharjoituksiin. Yksi haastateltava kertoi isän ja isoveljen pelaamisen vaikuttaneen suuresti lajivalintaan, mutta mainitsi itselleen tärkeimmäksi tekijäksi aloittamiseen olleen se, että paras ystävä lähti myös pesäpalloharjoituksiin.

> *"Taisin olla 7-vuotias, ku ensimmäistä kertaa menin treeneihin. Sitä ennen ei ollut hirveesti pesäpallo kiinnostanut, kun ehkä ei ollu semmosia kavereita siihen. Naapurin pojan kanssa mentiin 7-vuotiaana pesäpalloreeneihin. Siitä lähteny."* (p1)

> *" Varmaan jotain viis tai kuus ku mut on sinne kentälle isäukko vieny. Siitä on sit jääty."* (p4)

> *"No varmaan perhe. Isä pelannu niin varmasti perhe ollu suurin tekijä siihen."* (p3)

Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastateltavat kertoivat harrastaneensa lapsena aktiivisesti useita eri lajeja pesäpallon lisäksi. Jopa neljä kuudesta harrasti seuratasolla vähintään kolmea muutakin lajia. Mukana on ollut niin kesä- kuin talvilajejakin, ja suosituimpia ovat olleet erilaiset palloilulajit kuten jääkiekko, jalkapallo ja salibandy. Ainoastaan yksi kertoi pesäpallon olleen ainoa seurassa harrastettu laji, mutta hänkin mainitsi pelailleensa vapaa-ajallaan paljon pihapelejä.

Yksi mainitsi pesäpallon lisäksi harrastaneensa nyrkkeilyä ja uintia, ja yhden lajikokeiluun olivat kuuluneet palloilulajien lisäksi myös hiihto ja yleisurheilu. Lapsen oman halun kokeilla useita eri liikuntamuotoja ja urheilulajeja katsotaan olevan erittäin tärkeää harrastuksen jatkamisen kannalta. Eri lajien kokeilu ja lapsen oma luovuus urheilua kohtaan vaikuttavat myönteisesti hänen motivaatioonsa lajien parissa. Monipuolinen urheilu, lajikokeilut sekä

usean lajin yhtäaikainen harrastaminen kehittävät myös parhaiten lapsen yleistä liikunnallisuutta. (Helander 2015).

> *”Oon harrastanu laidasta laitaan kestävyysjuoksua, hiihtoa, jääkiekkoa ja salibandya. Että tosi monipuolisesti eri lajeja harrastin pienestä asti.”* (p6)

Aikaa pesäpalloharrastus vei haastateltavien kesken vaihtelevasti. Valtaosalla seuraharjoituksia oli noin kaksi kertaa viikossa, joten aikaa jäi hyvin muillekin harrastuksille sekä vapaa-ajalle. Harjoitusten lisäksi kaikki kertoivat käyneensä katsomassa paljon muiden joukkueiden pelejä. Pelien seuraaminen uran alkuvaiheessa nähtiin erittäin tärkeäksi tekijäksi niin itse lajin kiinnostavuuden kuin pelaajan oman kehittymisenkin kannalta. Jokainen koki pelien seuraamisen olleen mielekästä, ja puolet haastateltavista kertoikin käyneensä katsomassa lähes kaikki mahdolliset pelit, joihin vain pääsi.

Lajiharjoittelun ja pelien seuraamisen lisäksi myös omatoimisella harjoittelulla on ollut suuri merkitys pelaajille. Kaikki haastateltavat ovatkin olleet jo pienestä asti liikunnallisesti aktiivisia. Tämä käy ilmi heidän mainitessaan päivittäin tai lähes päivittäin tapahtuneet pihapelit jo ennen seuraharjoituksiin osallistumista. Puolet pelaajista kertoi pihapelejä olleen paljon, mutta niissä pelailtiin pääasiassa muuta kuin pesäpalloa. Toiset taas olivat pelailleet tasaisesti kaikkia lajeja – myös pesäpalloa. Kaksi mainitsi pihapelien lisäksi harjoitelleensa vapaa-ajallaan paljon yksin nimenomaan pesäpalloa. Näihin harjoitteisiin kuuluivat esimerkiksi syöttämisen harjoittelu ja ”kopittelut” kotitalon seinään. Pihapelit ja omaehtoinen aktiivisuus liikunnan ja urheilun suhteen ovatkin erittäin tärkeitä huippu-urheilijan polulla, sillä tutkimuksen mukaan kyseenomainen pelailu ja leikkimielinen kisailu tukevat urheilijaa myöhemmin urheilu-uralla (Côté ym. 2007, 186-187).

7.1.2 Uralla eteneminen

Côté ym. (2007, 197) esittelemän DMSP-mallin mukaan urheilijapolun panostusvuodet ajoittuvat n.15 ikävuoden tienoille. Tuolloin urheilija tekee valintansa päälajistaan, ja muut lajit jäävät taka-alalle tai poistuvat kuvioista kokonaan. Samaa kaavaa mukailevat myös

haastateltavien pesäpallourat. Panostusvuodet olivat kaikilla tulleet eteen noin 15–16-vuotiaana (kuvio 1). Tuossa iässä muiden lajien aktiivinen harrastaminen on jäänyt kaikilla pelaajilla, ja pesäpallon asema elämässä on vahvistunut. Puolet haastateltavista kertoi muiden lajien jääneen tuolloin kokonaan pois, sillä pesäpallo laji- ja oheisharjoituksineen vei niin paljon aikaa. Yhdellä pelaajalla pesäpallon rinnalla oli kulkenut koko ajan toinenkin laji, ja yksi kertoi etteivät muut lajit ole oikeastaan koskaan jääneetkään pois. Molemmat tosin kertoivat muiden lajien olevan mukana enemmän tai vähemmän niin sanottuina ”höntsälajeina”, joita pelaillaan kun ehditään. Yksi kertoi aloittaneensa uuden lajin uransa loppuvaiheilla, joskin käyneensä pelailemassa sitä vain talvikaudella, kun pesäpalloharjoituksia on vähemmän.

Pesäpallon valikoitumiseen haastateltavien päälajiksi olivat vaikuttaneet useat eri tekijät. Pääsyyksi valintaan nousi kuitenkin useimmiten urheilijoiden oma lahjakkuus sekä menestyminen lajissa jo nuorella iällä. Viisi kuudesta kertoi olleensa lahjakkain juuri pesäpallossa, ja siksi halunneen panostaa nimenomaan siihen. Ainoastaan yksi haastateltavista olisi halunnut valita toisen lajin pesäpallon sijaan. Toisen lajin valinta olisi kuitenkin vaatinut muuttoa toiselle paikkakunnalle, joten oli pakko valita pesäpallo. Pesäpallon valinta päälajiksi oli hänelle ajankäytöllisesti järkevämpää, sillä hän koki, ettei ollut vielä valmis muuttamaan pois kotoa.

Kolme kuudesta haastateltavasta mainitsi valintaan vaikuttaneen myös perhesyyt. Lajin vahva asema perheessä, suvussa sekä jokapäiväisessä arjessa oli vaikuttanut siihen, että pesäpallo oli ollut niin sanotusti luontainen valinta. Muita mainittavia syitä lajivalinnalle olivat hyvät kaverit lajin parissa sekä lajin vahva asema omalla paikkakunnalla. Kavereiden merkitystä lajivalinnoissa ei pidäkään väheksyä, sillä muun muassa Aarresola & Konttinen (2012a) tutkimuksen mukaan joukkuekaverit ovat olleet yksi merkittävimmistä syistä jatkaa urheiluharrastusta.

> ”*Parhaimmat kaverit pelas samassa joukkueessa ja totta kai kun leireillä pääsi Itä-Länsiin ja huomasi, että osaa jollain tasolla pelata, niin kai silläkin on ollut merkitystä.” (p2)*

“No varmaan se, että itellä minkä takia pesäpallo pysy niin olin pienestä asti jollain tavalla hyvä siinä ja osasin sitä....varmaan senki takia että perheessä se oli kuitenki niin paljo läsnä niin sitä halus sitten harrastaaki. Ei nyt oikein mitään muuta lajia tehny mielikään harrastaa.” (p1)

Lasten urheiluharrastus muuttuu päämäärätietoisemmaksi urheiluksi yleensä teini-iässä, eli 13–19-ikävuoden välillä. Harjoitusmäärien kasvaessa myös urheilijan tavoitteet konkretisoituvat, ja harjoittelun laatu muuttuu leikkimielisestä pelailusta kilpailullisemmaksi urheiluksi (Mononen ym. 2014, 25). Samoja piirteitä oli havaittavissa myös tutkimuksen pelaajilla. Viidellä kuudesta pelaajasta harjoitusmäärät olivat nousseet ikävuosien mukana, ja samalla omatoiminen harjoittelu oli kasvanut huomattavasti. Ainoastaan yksi haastateltavista kertoi harjoittelun määrän olleen aina suhteellisen vakio, tosin hänkin mainitsi harjoittelun laadun muuttuneen, kun pääsi pelaamaan kovempia pelejä miesten sarjassa. Sama ilmiö toistui myös muilla haastateltavilla, sillä kaikki mainitsivat muun muassa fysiikkavalmennuksen mukaan tulon siinä vaiheessa, kun olivat päässeet mukaan joko seuran edustusjoukkueen tai A-poikien harjoitusrinkiin. Yksi haastateltavista kertoi tavoitteellisen harjoittelun ja uran alkaneen jo 14-vuotiaana.

Menestyäkseen minkään urheilulajin huipulla, urheilija tarvitsee oman sisäisen motivaationsa lisäksi myös haaveita ja konkreettisia tavoitteita. Ne motivoivat urheilijaa jatkamaan uraansa ja palaamaan kentille yhä uudestaan ja uudestaan. Motivaatio, tavoitteet ja haaveet yhdessä muodostavat rakkauden omaa lajia kohtaan, mikä taas mahdollistaa tien huippu-urheilijaksi. (Auvinen & Kuuluvainen 2017, 181, 264) Haastateltavista viisi kuudesta mainitsi haaveilleensa Superpesispelaajan urasta jo pienestä pitäen. Kolmelle ura pesäpallon pääsarjatasolla oli ollut konkreettinen tavoite ihan harrastuksen aloittamisesta lähtien, kun taas yksi kertoi kyllä haaveilleensa asiasta, mutta haaveen muuttuneen tavoitteeksi siinä vaiheessa, kun pääsi miesten edustusjoukkueen harjoitusrinkiin mukaan.

Yksi pelaajista koki, ettei pääsarjatasolla pelaaminen ole missään vaiheessa ollut hänellä ainakaan tietoinen tavoite. Joukkuekavereiden nouseminen pääsarjatasolle oli saanut hänetkin ajattelemaan uraa Superpesiksessä mahdollisena, mutta se ei ollut koskaan syy pelata. Hän on

pelannut, koska se on ollut mukavaa. Yhden pelaajan kohdalla tavoitteena oli ollut aina pelata pääsarjatasolla omassa kasvattajaseurassa.

> *”Kyllä se (Superpesiksessä pelaaminen) on ollut aina tavoitteena. Että jos mää johonki lähen, niin kyllä mä sen aika lailla täysiä teen kans sitte.”* (p2)

> *”No sillon se oli (tavoite) kun joukkueesta alko pääsemään joitain Superiin niin sitä iteki aatteli, et perhana mäki haluan. Mut en mä osaa sanoa et se olis ollu sellanen niin ku tavote tai haavekaan. Mä oon vaan pelannu koska se on ollu hauskaa.”* (p5)

Bloomin (1985, 158) tutkimuksen mukaan urheilijan hyvä kilpailumenestys keskivuosien aikana saa hänet panostamaan lajiinsa yhä voimakkaammin. Viisi kuudesta haastateltavasta mainitseekin, että oma tai joukkueen menestyminen sarjaporrasta alempana tai viimeisinä juniorivuosina ovat vahvistaneet omia haaveita ja tavoitteita tulla superpesistason pelaajaksi – ja samalla lisänneet motivaatiota harjoitteluun ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

> *”Varmaan nuorempana se oli niinkö haave, ja sitte ku huomas, että ykkössarjassa pärjää niin sitte se tuli tavotteelliseksi.” (p3)*

> *”Kyllähän se kovempi harjoittelu itellä alko siinä 16 – 17-vuotiaana ku pääsin (joukkue) miesten harjotusrinkiin mukaan. Sillon harjotusmäärät kasvo varmasti tuplaten, että sillon pesäpallo alko viemään sen kaiken mahollisen vapaa-ajan.” (p1)*

7.1.3 Pelaaminen Superpesiksessä

Pesäpallon pääsarjatasolle pelaajat olivat nousseet keskimäärin noin 20 ikävuoden tienoilla. Kaksi kuudesta oli ollut tasan 20 vuotta, yksi 23 vuotta ja yksi 24 vuotta. Yksi haastateltavista kertoi pelanneensa ensimmäiset Superpesispelinsä jo 17–vuotiaana ja kuudes oli noussut pääsarjatasolle vasta 30–vuotiaana.

Huippu-urheilijan urheilijapolun viimeisessä vaiheessa, eli hänen urheillessaan lajinsa huipulla, urheilusta on tullut elämäntapa. Urheilijaa motivoivat intohimo omaa lajia kohtaan, sekä vahva halu menestyä. Urheilija omistautuu lajilleen kokonaisvaltaisesti, ja keskeisenä asiana hänellä on sisäinen motivaatio sekä kilpailemiseen että menestymiseen. (Nummela ym. 2016, 13-14)

Kysyttäessä pelaajilta, mitkä tekijät heidän mielestään ovat oleellisia pääsarjatasolle pääsyyn, asioita löytyy paljon. Yksi tekijä kuitenkin toistuu kaikilla haastateltavilla, ja se on valmentaja. Viisi kuudesta pelaajasta mainitsi laadukkaan ja monipuolisen valmennuksen auttaneen merkittävästi uralla etenemiseen ja nimenomaan pääsyyn pääsarjatasolle ja siellä pysymiseen. Neljä haastateltavaa nimesi vielä erikseen nimeltä tietyn valmentajan, jonka koki auttaneen häntä erityisen paljon uralla.

> *" (Valmentajan nimi) opetti miesten peleihin ja pakottikin asioita niinkö hyvällä tavalla, että ei luovuttanu kesken nuoren pelaajan kohdalla, ja näki potentiaalia ja anto semmosia hyviä ohjeita pesäpallouran jatkolle." (p1)*

> *"(Valmentajan nimi) on aina antanu vastuuta mieluummin oman kylän äijille niin ku mieluummin ku muualta tulleille. Ja sitä kautta sitte on iteki kehittyny ku on vastuuta tullu." (p4)*

Valmennuksen lisäksi kolme haastateltavista kertoi oman halun kehittyä sekä pelata olleen myös merkityksellisiä tekijöitä matkalla huipulle. Myös omat lajitaidot ja suuret harjoitusmäärät sekä pelattujen pelien määrät mainittiin kolmen haastateltavan osalta vaikuttaneen positiivisesti pelaajauran kehitykseen. Menestymiseen ja huipulla pysymiseen tarvitaankin useita eri tekijöitä, mutta yksi merkittävimmistä on ehdottomasti oma motivaatio. Helanderin (2015) mukaan oma halu ja kipinä urheiluun ja kyseiseen lajiin vaikuttaa suurilta osin siihen, että urheilija menestyy lajissaan. Tarvitaan oma sisäinen motivaatio, halu tehdä ja harjoitella sekä oma innostus lajiin.

”Paljo mulla tuli pelejä. Senki yks vuosi muistan ku lähettiin (ravintolan nimi) syömästä ja oli viistoista päivää menny ja mulla oli ollu kolmetoista peliä nii sillo mulla kramppas sen pelin jäläkeen takareiet siinä autossa nii se on jääny mieleen.” (p2)

Haastateltavien urheilu-urien aikana oli ollut paljon sekä uraa edesauttaneita että sitä vaikeuttaneita tekijöitä. Jokainen haastateltavista mainitsi perheen yhdeksi tärkeimmäksi uraa edesauttaneeksi tekijäksi. Perheen tuki ja kannustus olivat olleet avainasemassa jokaisen pelaajan uralla. Samanlaisia tuloksia on saatu myös useissa eri tutkimuksissa, (Bloom 1985, 189; Nummela ym. 2016, 33; Finni ym. 2014, 40) joissa vanhempien kannustuksella sekä panostamisella lapsensa urheilu-uraan on koettu olleen erittäin suuri merkitys uran jatkumisen ja siinä menestymisen kannalta. Ilman vanhempien henkistä ja taloudellista tukea urheilijan olisi huomattavasti vaikeampi jatkaa uraansa kohti huippu-urheilua, ja toisaalta myös huipulla pelaaminen vaikeutuisi ilman perheen tukea.

”No kyllä varmaan perhe on semmonen, mikä on edesauttanu uraa paljon. Että ne on kannustanu paljo ja ollu aina tukena.” (p5)

”Perhe on ollu kans mukana tosi aktiivisesti. Ne on kattonu kaikki pelit ja äiti on pessy pyykkiä ja isä kuskannu ympäri Suomen maata, että tosi merkittävästi se on vaikuttanu mun uraan.” (p6)

Kaksi haastateltavista mainitsi uraa edesauttaneiksi tekijöiksi oman motivaation harjoitteluun ja kehittymiseen. Näitä kahta tekijää tuki myös yhden haastateltavan maininta suuremman vastuun saamisesta joukkueessa, mikä motivoi häntä harjoittelemaan vielä enemmän. Yksi pelaajista kertoi oman rakkauden lajiin vieneen häntä eteenpäin uralla, ja olleen yksi tärkeimmistä tekijöistä pelaajana kehittymisessä. Lisäksi yksi haastateltavista mainitsi, että joukosta erottuminen on ollut uraa kehittävä tekijä. Hän kertoi opetelleensa yhden erityisen lajitaidon, joka on erottanut hänet useasta *”multipelaajasta”* uransa aikana, ja vieneen häntä uralla eteenpäin. Yksi haastateltavista kertoi työnantajan olleen erityisen tärkeä huippu-uran alkuvaiheilla, sillä kyseinen työnantaja oli huolehtinut pelaajan taloudellisesta puolesta

antamalla töitä. Työt olivat antaneet pelaajalle mielenrauhan taloudellisessa mielessä, jolloin keskittyminen harjoitteluun ja pelaamiseen oli ollut huomattavasti helpompaa. Lisäksi yksi haastateltavista mainitsi hyvät pesäpallogeenit isän puolelta sekä puhtaan tuurin edesauttaneen uraa.

Uraa vaikeuttaneiksi tekijöiksi viisi kuudesta haastateltavasta mainitsi loukkaantumiset uran aikana. Kauden aikana tulleet loukkaantumiset olivat hidastaneet harjoittelua ja välillä jopa estäneet sen kokonaan. Kaksi pelaajista kertoikin, että olisi ehkä menestynyt urallaan paremmin, jos loukkaantumisia ei olisi ollut. Toisaalta kolme haastateltavista mainitsi loukkaantumisten jälkikäteen ajateltuna kuitenkin vahvistaneen itseä pelaajana ennemmin kuin lannistaneen. Yksi pelaaja kertoi uransa lopulta päättyneen osittain pahan loukkaantumisen seurauksena.

> *”Tosi paljo kärsin loukkaantumisista uran aikana --Käsi leikattiin ekan kerran jo (ikä) ja sit kehitystä on haitannu nuo takareisi- ja selkävaivat aika paljo. Koen että ne (loukkaantumiset) on vaikuttanu tosi merkittävästi mun uraan.”* (p6)

Kaksi pelaajista kertoi, että uraa olivat vaikeuttaneet myös vastuun ja luottamuksen puute valmentajalta. Toinen heistä kuitenkin kertoi, että se toisaalta on vain lisännyt motivaatiota harjoitella ja kehittyä vieläkin enemmän, kun oli pitänyt todistaa olevansa hyvä.

> *”Varmaan joskus sillon jossain vaiheessa jos ois saanut vähä enemmän luottoa sieltä valmennuksen ja joukkueen puolelta, mut mun mielestä ne kaikki on vaan enemmän vahvistanu itteä.”* (p5)

Yhden pelaajan kohdalla työnteko oli hidastanut urakehitystä, sillä hän kertoi olleensa kokopäivätöissä lähes koko huippu-uransa ajan. Töiden jälkeen oli ollut vielä pesäpalloharjoitukset, joten jaksaminen oli ollut välillä koetuksella. Työajan olisi halunnut mieluummin käyttää lepäämiseen ja harjoitteluun. Lisäksi yksi haastateltavista mainitsi muutaman vastoinkäymisen siviilielämässä vaikeuttaneen uraa hetken aikaa, kun hän ei ollut pystynyt keskittymään kunnolla pelaamiseen ja harjoitteluun. Vastoinkäymisiäkin siis sattuu

huippu-urheilijoiden urille. Harva urheilija on lajinsa huipulla hetkessä, vaan joutuu kamppailemaan erilaisten vaikeuksien kanssa läpi urheilijapolkunsa – välillä useinkin. Menestyvimmät urheilijat ovat kuitenkin niitä, jotka osaavat kohdata vastoinkäymiset oikein ja päästä niistä yli. Huippu-urheilija ei koskaan anna periksi (Auvinen & Kuuluvainen 2017, 219, 246).

Usein urheilija vaihtaa jossain urheilu-uran vaiheessaan seuraa tavoitellakseen parempaa menestymistä niin yksilönä kuin joukkueenakin. Tämä on johtanut usein urheilijan nopeampaan ja parempaan kehitykseen (Bloom 1985, 157). Myös tutkimuksen haastateltavat olivat vaihtaneet seuraa uransa aikana. Jokainen tutkittavista mainitsi pelanneensa urallaan vähintään kolmessa eri seurassa. Kahdella haastateltavista eri seuroja oli kolme, yhdellä neljä, kahdella kuusi ja yksi haastateltavista laski pelanneensa uransa aikana jopa seitsemässä eri seurassa. Pääsyyksi vaihtoon mainittiin useimmiten halu kehittyä pelaajana sekä paremman menestyksen tavoittelu.

Neljä haastateltavista mainitsi vähintään yhden seuravaihdon syyksi oman joukkueen putoamisen sarjaporrasta alemmas tai joukkueen toiminnan loppumisen kokonaan. Näistä neljästä yksi kertoi kyseisen vaihdon tapahtuneen juniorivuosina mutta kaikkien seuraavien vaihtojen syyksi hänkin mainitsi oman kehittymisen sekä menestyksen tavoittelun. Kolme muuta joukkueen loppumisen tai tippumisen takia seuraa vaihtanutta pelaajaa kertoi, että todennäköisesti pelaisi vieläkin samassa seurassa jos silloinen joukkue vaan vielä olisi. Halu pelata edelleen pääsarjatasolla kuitenkin pakotti vaihtamaan seuraa.

> *”No ikinä en ois muualla halunnu pelata ku (joukkueen nimi) kasvattajaseurassa ja koska siinä oli sydänki täysillä mukana ja halu auttaa (paikkakunnan nimi) pesäpalloa tai kehittää sitä…Mutta minkä takia siirryin, niin (seuran nimi) talousongelmien takia lopetti toimintansa niin sitte toinen mahollisuus ois ollu lopettaa pelaaminen, mutta mieli teki vielä jatkaa ylimmälä sarjatasolla, kun sinne vielä kerta kysyttiin.”* (p1)

Yksi pelaajista oli kertaalleen vaihtanut seuraa paremman palkkatason vuoksi.

Viisi kuudesta koki seurojen vaihdon olleen oman uran kannalta yleisesti hyvä. Yksi seuraa vaihtanut kertoi vaihdon tapahtuneen niin uran loppuvaiheilla, ettei sillä ollut uran kannalta ollut muuta vaikutusta kuin se, että ura pääsarjatasolla oli jatkunut. Kaksi kuudesta koki, että seuravaihto oli tuonut harjoitteluun lisää motivaatiota. Yksi mainitsi uudet ihmiset ja toimintatavat positiivisina seurauksina seuravaihdoista.

Kysyttäessä mitä pesäpallo on sitten tuonut elämään, kaikki haastateltavista mainitsivat ensimmäisenä kaverit. Kaikki kokivat, että pesäpallo oli antanut valtavan määrän ystäviä ympäri Suomea ja oman pesäpalloperheen. Neljä haastateltavista kertoi saaneensa myös ihan konkreettisen perheen pesäpallon ansiosta. Kaksi jo uransa lopettanutta pelaajaa tekee lisäksi palkkatöitä pesäpallon parissa. Viisi kuudesta pelaajasta nosti esiin myös muistot ja kokemukset lajin parista – niin positiiviset kuin negatiivisetkin. Parhaiksi muistoikseen kolme kuudesta pelaajasta nimesi Suomen mestaruuden, kahdelle uran merkittävin asia oli ollut oman kasvattajaseuran nosto Superpesikseen ja yhdelle mukavimmaksi muistoksi oli jäänyt juniorivuosien leirit.

> *”Parhaita muistoja on paljon, mutta ehkä se oli (vuosiluku) nousu Superpesikseen (seuran nimi) porukassa, eli kasvattajaseuran nosto ylimmälle sarjatasolle.”* (p1)

> *”No junioripuolella leirit on ollu kohokohtia. Ne on kyllä jääny eniten mieleen”* (p2)

Ihmisten ja kokemusten lisäksi kolme kuudesta mainitsi saaneensa pesäpallon ansiosta hyvän fyysisen kunnon, ja yksi mainitsi mahdollisuuden kilpailla positiiviseksi tekijäksi.

Vaikka pesäpallo on antanut paljon, on se myös ottanut jotain elämästä. Kaikki haastateltavat kertoivat pesäpallon vieneen kaiken vapaa-ajan. Toisaalta kaikilla oli myös pieni pilke silmäkulmassa sen sanoessaan, ja tarkentavien jatkokysymysten avulla tulikin selväksi, ettei ajan vieminen ollut loppujen lopuksi ollut iso ongelma. Kolme pelaajista koki, että ajan vieminen oli ennen kaikkea vaikuttanut siviilielämään ja perheeseen, sillä pesäpalloon käytetty aika oli ollut pois perhe-elämästä. Toisaalta perheeltä oli tullut aina kannustusta jatkaa pelaamista, joten pelaaminen oli ollut niin sanotusti perheen yhteinen päätös.

Kaksi pelaajista kertoi, ettei oikeasti tuntunut siltä, että pesäpallo olisi jotain ottanut, sillä aina olisi saanut lopettaa kun siltä olisi tuntunut. Pelaaminen ja sen jatkaminen oli ollut jokaisen oma valinta.

> *”No ajan (naurua). Mut en mä koe et se mitään semmosta ois ottanu. Et jos mä niin kokisin niin en mä sit varmaan enää sitä pelais. En mä oo koskaan ajatellu et se ottais jotain, vaikka viekin paljo aikaa. ”* (p5)

> *”En mä koe niitä uhrauksina, vaan se on mun oma valinta että en oo sit pyöriny kaupungilla niin paljo. Enkä oo nähny ehkä niin paljo kavereita ku moni muu. Eikä sitte vapaa-aikaa tai kesälomia oo ollu koskaan. Mut en mä koe et ne on uhrauksia, vaan ne on valintoja.”* (p6)

Yksi haastateltavista mainitsi, että loukkaantumisilta olisi välttynyt, jos ei olisi pelannut. Hänkin tosin totesi, ettei haluaisi olla pelaamattakaan.

Pelaaminen on siis ollut jokaisen haastateltavan oma valinta, eikä sitä haluaisi kukaan heistä muuttaa. Kysyttäessä uran aikana tapahtuneista asioista ja haluaisiko haastateltavat muuttaa jotain urallaan, vastaukset olivat kirjavia. Vaikka kukaan ei katunut uraansa pesäpalloilijana, jotain olisi silti voitu tehdä toisin uran aikana. Kaksi pelaajista koki, että lähteminen kasvattajaseurasta pois aiemmin olisi saattanut auttaa omaa uraa. Halu pelata kasvattajaseurassa sekä auttaa joukkuetta oli kuitenkin toisella heistä mennyt aina omien tavoitteiden edelle, eikä siksi lähteminen ollut ollut ajankohtaista. Toinen koki, että olisi saattanut päästä pelaamaan pääsarjatasolla nykyistä aikaisemmin, jos olisi nuorempana lähtenyt kasvattajaseurasta aiemmin pois. Kovemmista joukkueista oli osoitettu kiinnostusta pelaajaa kohtaan jo suhteellisen varhaisessa vaiheessa, mutta kokemattomuus ja halu pelata kasvattajaseurassa olivat saaneet pelaajan kuitenkin jäämään silloisen joukkueensa mukaan.

Kolme kuudesta haastateltavasta panostaisi parempaan harjoitteluun, mutta kaksi heistäkin tekisi sen vain nykytiedon perusteella, ei niinkään siksi, että katuisi jotain urallaan tehtyjä tai tekemättömiä asioita.

”No varmaan siihen nuorena harjoitteluun ainaki yrittäisin panostaa enemmän mutta en usko että hirveesti mitään muuta muuttaisin. Et jos ois tehty jotain toisin niin ei ois ollu kyllä niin hauskaa.” (p4)

Yksi pelaajista sanoi vaativansa parempaa valmennusta. Lisäksi yksi haastateltavista koki, että ihan pienimissä junioreissa hän olisi voinut suhtautua pelaamiseen ja harjoitteluun hieman rennommin, eikä niin kovalla kilpailuhengelle kuin silloin suhtautui.

Ainoastaan yksi pelaajista koki, ettei muuttaisi polullaan mitään, vaan tekisi nykytiedonkin valossa kaikki samat ratkaisut ja joukkueen vaihdot niinä aikoina kun on ne tehnyt.

7.2 Urheiluun sosiaalistuminen

7.2.1 Vanhempien merkitys

Perheen merkityksen on tutkittu olevan yksi suurimmista vaikuttajista lasten urheilu-urilla ja niiden kehityksissä. Useissa tutkimuksissa ja kasvatusoppaissa painotetaan kuuluisaa kolmen K:n opasta urheilevien lasten vanhemmille – ”kuljeta, kustanna, kannusta”. (Piispanen, Lamminaho, Tervonen 2009, 402; Kovanen & Paananen 2009, 416) Haastateltujen kokemukset perheen tuesta olivat ainoastaan positiivisia. Kaikki pelaajat kertoivat vanhempien aina kannustaneen ja tukeneen heitä pelaajaurallaan, eikä kukaan ollut joutunut kokemaan painetta menestyä lajissaan vanhempien tai perheen toimesta.

”Aina ne (perhe) on ollu tosi kannustavia ja tukeneet. Tietysti aina välillä on jotain närää ollu, mut aika pitkälle ovat aina tukeneet. Yleisesti oon aina saanu tehä niin ku oon halunnu.” (p4)

Yksi pelaajista kertoi, että oli nuorempana joutunut jatkamaan pesäpalloharrastusta vanhempien kiristyksen takia. Pelaaja olisi itse halunnut jatkaa toisen lajin harrastamista, mutta vanhempien painostuksesta jatkoi myös pesäpalloa. Toisaalta jälkeenpäin ajateltuna hän ei katunut pesäpallon valikoitumista päälajikseen nuoruuden painostuksesta huolimatta.

Kaikkien pelaajien harrastuksen aloittamiseen olivat vaikuttaneet vahvasti perhesyyt, joko niin että oma vanhempi tai sisarus oli itse pelannut, tai vanhemmat olivat vieneet harjoituksiin. Kolme kuudesta haastateltavasta kertoi oman isän valmentaneen heitä jossain vaiheessa junioriaikana, ja muistojen tuosta ajasta olevan pelkästään positiiviset. He kokivat, että isä ei ollut koskaan vaatinut heiltä enempää kuin muilta joukkueen jäseniltä, ja että valmennussuhde isän ja pojan välillä oli aina ollut mielekäs.

Kolme kuudesta pelaajasta mainitsi myös oman isän menestyksekkään pelaajauran vaikuttaneen vahvasti omaan lajivalintaan niin aloittamisessa kuin jatkamisessakin. Halu saavuttaa sama taito ja menestys kuin omalla isällä, oli kannustanut lajin pariin ja motivoinut harjoittelussa.

Kaikki kuusi pelaajaa kokivat kiitollisuutta vanhempiaan kohtaan niin annetusta tuesta kuin harrastusten kustantamisestakin. Sekä henkinen että taloudellinen puoli oli aina hoitunut vanhempien toimesta, jotta urheilija sai harrastaa juuri niitä lajeja kuin halusikin.

7.2.2 Kavereiden merkitys

Kavereiden merkitys koettiin erittäin tärkeänä tekijänä haastateltavien peliurilla. Erityisesti kavereiden merkitys korostui juniorivuosina, mutta se jatkui suurena läpi urheilu-uran.

Yksi haastateltavista kertoi, että lajin aloitus oli parhaan kaverin ansiota. Haastateltava oli mennyt ensimmäisen kerran pesäpalloharjoituksiin koska paras kaverikin tuli mukaan. Toinen haastateltavista koki, että juuri pitkään samojen joukkuekavereiden kanssa pelaaminen oli yksi syy pelaamisen jatkumiseen ja omaan menestykseen lajin parissa. Yhdelle hyvä ystävä oli ollut merkityksellinen juuri kehityksen kannalta.

”Parhaimmat kaverit pelas samassa joukkueessa, niin siinä oli helppo jatkaa” (p2)

”En mä koe, et valmentaja ois jotenki potkinu eteenpäin tai muuten. Mulla oli yks kaveri, jonka kans käytiin paljo harjotteleen, et ehkä ennemminki niin päin et kaverin kans potkittiin toisiamme eteenpäin.” (p5)

Kaverit saivat siis yhden aloittamaan lajin, toisen jatkamaan sen harrastamista ja kolmannen kehittymään pelaajana, mutta jokaisen haastateltavan urheilu-uraan kaverit olivat vaikuttaneet positiivisesti. Kaverit oli se asia minkä pesäpallo ja sen pelaaminen oli tuonut jokaisen pelaajan elämään myös siviilipuolella. Perheen lisäksi kaverit mainittiin ensimmäisenä, kun kysyttiin mitä pesäpallo on antanut.

”No antanu se on ainaki jumalattoman määrän ystäviä ja tuttavia ympäri Suomen.” (p2)

7.2.3 Valmentajan merkitys

Kaikki haastateltavat kokivat valmentajiensa olleen pääasiassa hyviä koko uransa ajan. Viisi kuudesta pelaajasta kertoi, että varsinkin juniorivuosien valmentajat olivat olleet aina hyviä, ja osanneet valmentaa ja kehittää heitä oikeaan suuntaan. Ainoastaan yksi haastateltavista kertoi saaneensa vasta A-junioreissa ensimmäisen valmentajan, jolta oli saanut oikeasti laadukasta valmennusta. Siihen asti hänellä oli ollut jokseenkin kokemattomia tai lajista vähemmän tietäviä valmentajia, kuten esimerkiksi pelaajien vanhempia.

Kysyttäessä ovatko valmentajan ja pelaajan tavoitteet aina kohdanneet uran aikana, vastauksissa on hieman hajontaa. Kolme kuudesta pelaajasta koki, että heidän omat tavoitteensa olivat aina olleet samalla tasolla valmentajien kanssa, eikä heiltä ollut vaadittu enempää kuin mihin he olivat pystyneet. Yksi pelaajista kertoi, että tavoitteet olivat sinällään olleet valmentajien kanssa samat, mutta A-juniori-ikäisenä valmentajan ja pelaajan omat odotukset pelaajan taitotasosta olivat olleet korkeammalla kuin ne oikeasti olivat, mistä oli syntynyt turhaa painetta pelaamiseen. Paineiden ja odotusten mukana kasvoi myös turhautuminen, kun ei pystynyt täyttämään odotuksia.

”Ehkä tuli vähä semmosta turhautumisen tunnetta, ku ei pärjänny niin hyvin ku ois voinu. Mut ei tullu semmosta lopettamisen halua missään vaiheessa vaan semmonen näyttämisen halu oli koko ajan. Valmentajan ja omatki odotukset oli paljo korkeammalla kuin mitä pystyin sillon pelaamaan siinä ykkössarjan ja Superin välillä.” (p6)

Yksi koki valmentajien vaatineen joskus jopa vähemmän, kuin mihin pelaajan oma potentiaali olisi riittänyt. Hän mainitsi myös, että toisaalta silloisessa elämäntilanteessa enemmän vaatiminen olisi saattanut saada hänet myös harkitsemaan lopettamista, sillä suurempien tavoitteiden ja odotusten mukana olisi kadonnut myös pelaamisen hauskuus. Yksi haastateltavista kertoi, että pari kertaa odotukset joukkueen ja seuran puolelta olivat olleet liian korkeat. Tuolloin seura oli asettanut joukkueelle suuremmat odotukset, mihin se olisi sillä kapasiteetilla pystynyt, ja tästä oli aiheutunut hieman turhautumista.

Kaksi pelaajista koki, että hyvä valmentaja on pääsyy miksi on päässyt pelaamaan pesäpalloa pääsarjatasolle asti. Valmentaja oli ollut kehittävä ja osannut tehdä heidän kohdallaan oikeat peliliikkeet oikeaan aikaan.

7.2.4 Olosuhteiden merkitys

Kaikki haastateltavista kertoivat, että olosuhteet harrastamiselle olivat olleet aina hyvät. Ulkokenttiä ja vuoroja oli ollut aina riittävästi niin seurojen käyttöön kuin omatoimiseen pelailuunkin. Kaikki olivat pystyneet harrastamaan lajia omalla paikkakunnallaan juniorivuotensa, eikä heidän ole tarvinnut kulkea seuraharjoituksiin toiselle paikkakunnalle.

Kaikki kuusi haastateltavaa kertoivat aloittaneensa pesäpallon harrastamisen hiekkakentillä, sillä siihen aikaan ei vielä ollut nykypäivän hienoja hiekkatekonurmia pelialustoina. Kentät oli piirretty hiekkaan tai ne tehtiin itse.

”Sillon oli hiekkakenttä. Et sillonhan niinkö ajateltuna nykypäivänä on viivat valmiina aina reeneissäki niin sillon ei ollu. Että sillon on pitäny käyttää mielikuvitusta.” (p3)

Vaikka pesäpallon pelaaminen pääsarjatasolla vie paljon aikaa ja on ammattimaista toimintaa, joutuvat useimmat Superpesispelaajat tekemään pitkän kauden aikana myös normaaleja palkkatöitä. Viisi kuudesta haastateltavasta kertoi tehneensä pääasiassa koko ammattilaisuransa ajan palkkatöitä tai opiskelleensa koko kauden ajan. Kolme heistä koki, ettei töiden tekeminen ollut vaikeuttanut uraa. Kahdelle pelaajalla töissä käyminen pelaamisen ohella oli ollut uraa edesauttava tekijä, sillä työt olivat antaneet sopivan tasapainon elämään, jotta päivät eivät olisi olleet pelkkää pesäpalloa. Kesäisin työtunteja oli tietysti joutunut jonkin verran vähentämään rankan peli- ja harjoitusohjelman vuoksi, mutta kumpikin heistä koki, että työnteko pelaamisen ohella oli sopinut heille paremmin kuin töistä pois jääminen.

Kaksi pelaajista koki, että työnteko oli vaikeuttanut pelaajauraa ja siinä kehittymistä. He olivat olleet kokopäivätöissä pelaamisen ohella, ja molemmilla se oli vaikuttanut niin henkiseen kuin fyysiseen jaksamiseenkin, mikä taas oli heijastunut negatiivisesti sekä töihin että pelaamiseen.

7.3 Muita huomioita

Pesäpallon merkitys haastateltaville oli erittäin suuri. Kaikki kokivat, että vaikka pesäpallo ja sen pelaaminen oli vienyt valtavan suuren osan tähän astisesta elämästä, oli se ollut kaiken sen vaivan ja ajan arvoista. Neljä kuudesta pelaajasta kertoi, että pesäpallo tulee varmasti pysymään mukana koko elämän ajan jollain tasolla. Kolme kertoi olevansa kiinnostuneita jatkamaan uran jälkeen esimerkiksi juniorivalmennuspuolella. Kaksi jo uransa lopettaneesta pelaajasta kertoi saaneensa työpaikan pesäpallon parista heti uran jälkeen.

Vaikka pesäpallo oli ollut kaikille haastateltaville erittäin suuri osa elämää koko ajan, oli sen merkitys kuitenkin muuttanut muotoaan pelaajien vanhentuessa. Yksi kertoi, etteivät ajatukset ole pesäpallossa enää niin usein, vaikka peliura jatkuukin, ja välillä oli jopa vaikea keksiä

syitä jatkaa. Viisi pelaajista kertoi, että iän ja kokemuksen myötä harjoittelua ja ajatusmaailmaa oli pesäpallon suhteen järkevöittänyt, eikä se määritellyt elämää enää samalla tavalla kuin nuorempana.

Merkityksen muutoksesta kertoi myös neljän pelaajan maininta tavoitteiden muuttumisesta uran aikana. He kertoivat, että nuorempana pesäpallouran tavoitteet olivat pitkälti henkilökohtaisia, mutta iän ja kokemuksen karttuessa tavoitteet olivat muuttuneet enemmän joukkuetavoitteiksi. Vanhemmalle iällä henkilökohtaiset saavutukset tai niiden metsästäminen eivät olleet enää niin tärkeitä asioita, vaan motivoiva tekijä oli lähinnä oman joukkueen menestyminen.

> *”Nykyään tavotteet menee enemmän sinne joukkuepuolelle. Eikä mua enää motivoi muu kun joukkueen menestys. Et mä voin kerätä sit vaikka juomapulloja jos se siitä on kiinni. Ei mua kyllä enää motivoi mikään muu ku se, että joukkue pärjää.”* (p5)

7.4 Suuntana Superpesis vai oma pelaajapolku

Pelaajilta kysyttiin tuntevatko he Suomen pesäpalloliiton omaa Suuntana Superpesis –polkua, mutta vastaajista vain yksi kertoi tietävänsä polun hyvin. Kaksi kertoi joskus kuulleensa kyseisestä polusta, mutta ei tiedä sen sisältöä. Kolme pelaajista ei ollut koskaan kuullutkaan asiasta. Kyseisen konseptin vähäinen tunnettavuus haastateltujen pelaajien keskuudessa johtunee osin siitä, että Suuntana Superpesis –polku on suhteellisen nuori teos, eikä näin ollen ole ollut vielä käytössä heidän omalla pelaajapolullaan.

Vertailtaessa kyseistä pesäpalloliiton pelaajapolkua haastateltavien omiin pelaajapolkuihin, löytyi sekä yhtäläisyyksiä että jonkin verran myös eroavaisuuksia. Pelaajapolun harjoitusmäärätavoitteet seuraharjoituksissa olivat hyvin yhteneväiset haastateltavien pelaajien harjoitusmäärien kanssa, mutta eroavaisuuksia tuli vertailtaessa omatoimisten harjoitusten määrää varhaisimmissa juniorivuosissa. Lähes kaikkien haastateltavien pelaajien pihapeli- sekä omatoimisen harjoittelun määrät olivat huomattavasti korkeammat kuin pelaajapolun asettamat tavoitteet. Siinä missä pelaajapolun omatoimisen harjoittelun määrän

nuorempien junioreiden, eli noin 6-13 –vuotiaiden, kohdalla toivotaan olevan 2 tuntia päivässä, oli se haastateltavilla jopa kaksinkertainen (kuvio 3).

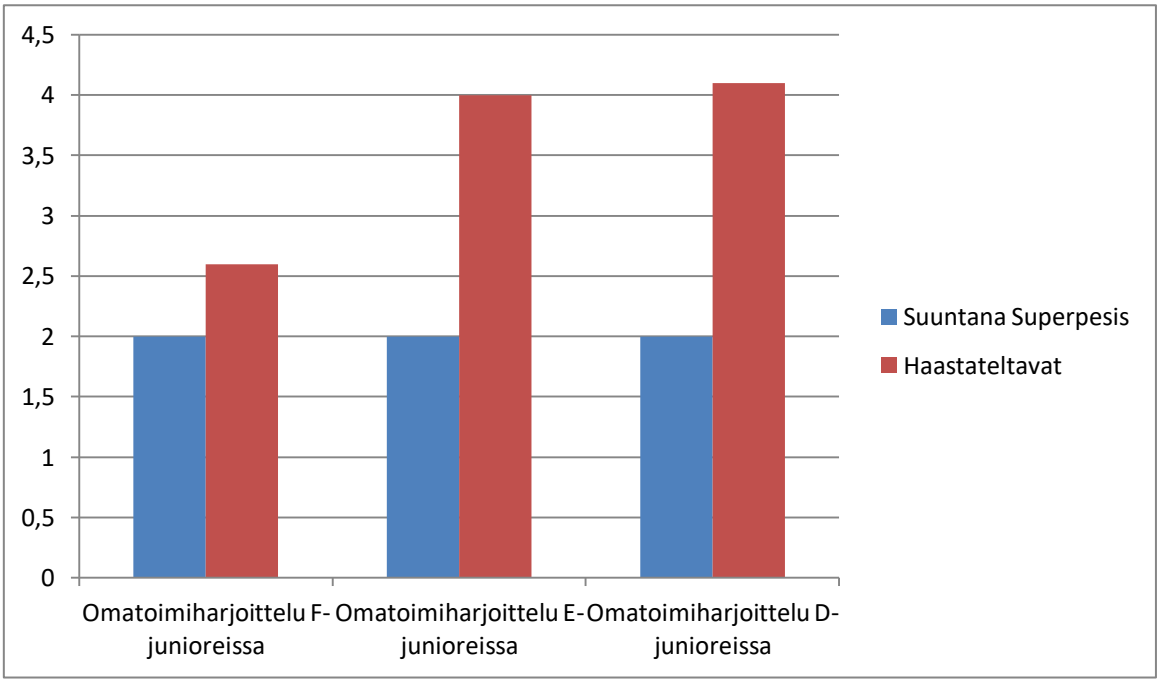

KUVIO 3. Omatoimiharjoittelun määrä tunteina F-D ikäluokan junioreissa. Haastateltavien määrät ovat keskiarvo kaikkien kuuden haastateltavan kertomista harjoitusmääristä.

Tavoitteellisempi harjoittelu alkoi kaikilla haastateltavilla noin 15–16 ikävuoden tienoilla, ja samaan ikäluokkaan tähtää myös pelaajapolun tavoitteellisemman harjoittelun aloitus. Muuten ikäkausitavoitteet eroavat jonkin verran pelaajien ja pelaajapolun kesken. Pelaajapolun ikäkausitavoitteet ovat huomattavasti tarkemmat ja vaativammat ikäkausittain kuin miten haastateltavat pelaajat ovat oman kokemuksensa mukaan edenneet. Haastateltavien pelaajien harjoitustavoitteet eivät siis mukaile pelaajapolun harjoitustavoitteita, vaan pelaajat ovat kehittyneet eri aikoihin.

Vaikka tavoitteellisempi harjoittelu on alkanut kaikilla pelaajapolun suosittelemaan aikaan, sitä ennen ja sen jälkeen olevat ikäkaudelliset kehitystavoitteet eivät kulje pelaajapolun esittelemää kaavaa. Hyvänä esimerkkinä toimii muun muassa voimaharjoittelu, joka pelaajapolun mukaisesti tulisi aloittaa valmistavana jo C-juniori-ikäisenä ja lisäpainoilla heti

seuraavassa ikäluokassa. Haastateltavista pelaajista kuitenkin suurin osa mainitsee fysiikkaharjoittelun tulleen osaksi harjoituskokonaisuutta vasta A-junioreissa tai edustusjoukkueen harjoituksissa (kuvio 4).

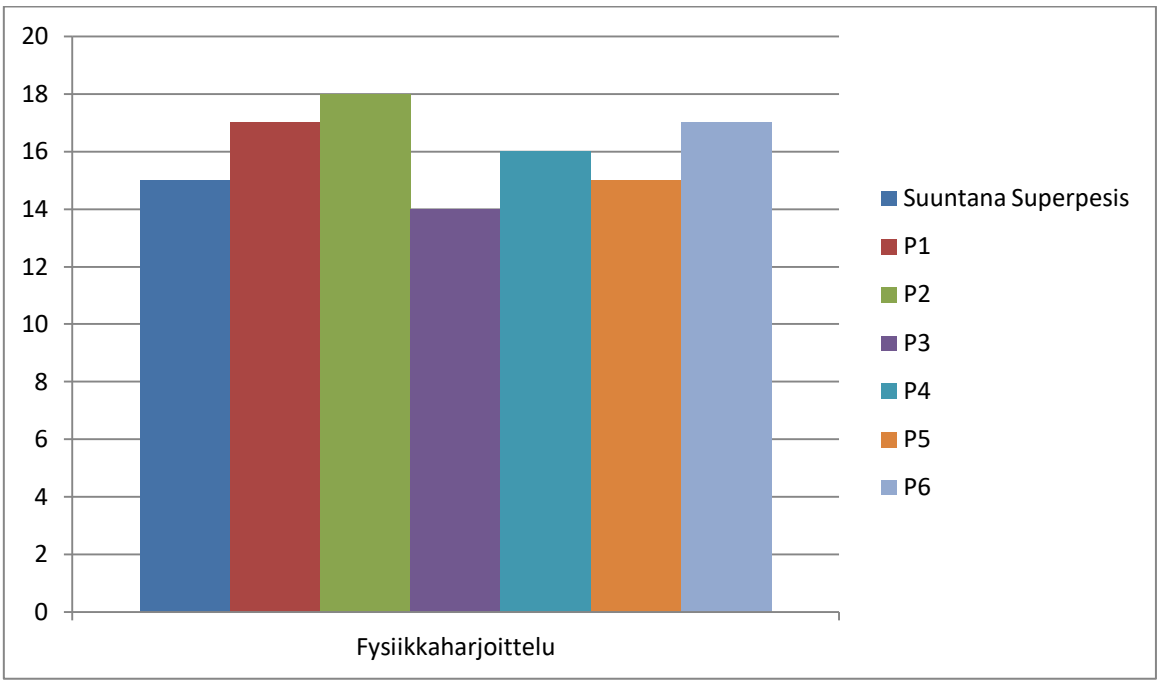

KUVIO 4. Fysiikkaharjoittelun mukaantulo lajitreenin rinnalle. Vertailtuna sekä Suuntana Superpesis –pelaajapolun tavoiteikä että haastateltavien pelaajien omat fysiikkaharjoittelun aloittamisiät.

Pelaajapolun kuvaamat hyvien valmentajien ja hyvien vanhempien ominaisuudet ovat toteutuneet jokaisen haastateltavan pelaajan kohdalla. Kaikki pelaajat mainitsevat hyvät ja kannustavat vanhemmat, sekä osaavat valmentajat olleen erityisen merkityksellisiä omilla pelaajaurillaan. Eroavaisuuksia taas löytyy akatemiatoiminnan ja koulun liikuntakurssien osalta.

Pesäpallon akatemiatoiminta on ollut erittäin vähäistä, jopa olematonta haastateltavien pelaajien nuoruudessa, ja siksi kukaan ei mainitse koulun olleen erityisen tärkeässä roolissa urheilu-uransa aikana. Myöskään koulun valinnaisten liikuntakurssien määrä ei ole haastateltavien pelaajien kertomusten mukaan ollut erityisesti vaikuttamassa positiivisesti tai

negatiivisesti heidän uriinsa. Pelaajapolku taas korostaa akatemiatoiminnan ja koulun vaikutusta nimenomaan tavoitteellisemman harjoittelun jälkeen.

Suuntana Superpesis –pelaajapolun ja haastateltavien pelaajien omien urapolkujen keskeisiä yhteisiä tekijöitä ovat siis seuraharjoitusmäärät ja tavoitteellisempaan harjoitteluun siirtyminen C-juniori-ikäisenä. Merkittävimmät eroavaisuudet näiden polkujen kesken ovat ikäluokkatavoitteissa sekä omatoimisen harjoittelun määrissä sekä akatemiatoiminnassa.

8 POHDINTA

8.1 Tärkeimmät tulokset

Haastateltujen pesäpalloilijoiden urapoluissa löytyi paljon yhteneväisyyksiä sekä jonkin verran eroavaisuuksia. Pesäpalloilijan pelaajaura alkaa yleensä viimeistään heti koulun aloittamisen jälkeen, mutta useimmiten jo ennen kouluikää. Ensimmäiset kosketukset lajiin saadaan pihapeleistä, jonka jälkeen siirrytään joko erilaisiin pesiskouluihin tai suoraan seuraharjoituksiin.

Pesäpalloharrastus aloitetaan yleensä vanhempien tai sisarusten esimerkin kautta. Näin ollen vanhempien ja sisarusten vaikutus lajin aloittamiseen on merkittävä. Vanhempien tai sisarusten oma pelaajatausta vaikuttaa lajivalintaan positiivisesti. Pesäpallon valmiiksi vahva asema perheessä siis kannustaa lapsia aloittamaan pesäpalloharrastuksen. Muita merkittäviä harrastuksen aloittamiseen johtavia tekijöitä ovat kaverit.

Pesäpallo harvoin on ainoa harrastettava laji pelaajien lapsuudessa. Yleensä mukana kulkee useita urheilulajeja aina 15-vuotiaaksi asti. Usean lajin harrastaminen samaan aikaan nähdään positiivisena tekijänä, ja eri urheilulajien koetaan tukevan toisiaan juuri monipuolisuuden vuoksi. Yhden urheilulajin harrastaminen ei sulje pois mahdollisuutta harrastaa toista tai jopa kolmattakin urheilulajia, vaan se koetaan jopa suotavana. Harjoittelun mielekkyys ja monipuolisuus säilyvät sitä paremmin mitä useampaa lajia pystyy samanaikaisesti harrastamaan.

Pesäpallo vie aikaa junioreissa vaihtelevasti. Seuraharjoituksia kaikilla on suurin piirtein saman verran. Nuorimmissa junioreissa yhdestä kolmeen kertaan viikossa ja vanhemmissa junioreissa kolmesta viiteen kertaan viikossa. Jokainen haastateltava kertoi harjoittelevansa lajia omatoimisesti, mutta määrissä on eroavaisuuksia. Vähimmillään omatoiminen lajiharjoittelu vei aikaa viikossa muutaman tunnin, kun taas enimmillään lajiharjoittelu vei aikaa pari tuntia päivässä. Omatoimiseen lajiharjoitteluun laskettiin ne pesäpallopelit, kopittelut ja lyöntiharjoitukset, jotka tapahtuivat seuraharjoitusten lisäksi. Omatoimista

pelailua ja pihapelejä oli kaikilla aika lailla saman verran, kun lasketaan muutkin kuin nimenomaan pesäpallon lajiharjoittelut. Vanhemmissa junioreissa niin sanotut pihapelit jäivät vähemmälle, ja omatoiminen lajispesifin harjoittelun määrä kasvoi.

Muut lajit jäivät suurimmalla osalla pois noin 15 vuoden ikäisinä. Kaksi kertoo toisen lajin kulkeneen mukana läpi pesäpallouran, joskin sitä on harrastettu ja pelattu pesäpallon ehdoilla ja lähinnä harrasteluna. Vakavasti ja ammattilaismielessä pesäpallo on ollut heilläkin ainoa laji sen jälkeen, kun lajivalinta oli tehty.

Pesäpalloon panostamiseen ovat vaikuttaneet useat eri tekijät. Pääsyy lajivalintaan on ollut oma henkilökohtainen menestyminen ja lahjakkuus lajissa. Suurin osa on kokenut olleensa lahjakkain juuri pesäpallossa, ja siksi siihen panostaminen on ollut luontevin valinta. Muita syitä lajivalintaan ovat olleet lajin vahva asema perheessä tai omalla paikkakunnalla, jonka myötä pesäpallo on ollut helppo valita. Myös hyvät kaverit pesäpallon parissa ovat vaikuttaneet lajivalintaan.

Harjoitteluun käytetty aika lisääntyi ikävuosien mukana lähes kaikilla. Määrän lisäksi myös harjoittelun laatuun kiinnitettiin enemmän huomiota vanhempana. Uran ehtoopuolella laatu korvasi määrän ja harjoittelussa keskityttiin enemmän huoltavaan kuin lajinomaiseen harjoitteluun. Harjoittelun laatuun ja ammattimaiseen harjoitteluun panostettiin yleisesti edustusjoukkueen harjoitusrinkiin pääsyn yhteydessä.

Pääsy pesäpallon pääsarjatasolle Superpesikseen tapahtui keskimäärin 22 vuoden iässä. Haastateltavista nuorimpana Superiin päässyt oli vasta 17-vuotias, kun taas vanhin oli jo 30-vuotias pelatessaan ensimmäiset pääsarjatason pelinsä. Suurin osa pelaajista koki oman silloisen ikänsä olleen hyvä pääsarjatasolle nousuun. Kaksi haastateltavista koki, että olosuhteiden ollessa erilaiset nousu olisi voinut tapahtua jo aiemminkin.

Kaikki haastateltavat yhtä lukuun ottamatta olivat haaveilleet pesäpallourasta Superissa jo lapsesta asti. Kolmelle se oli ollut myös konkreettinen tavoite alusta asti. Yksi pelaajista kokee, ettei pääsarjatasolle pääsy ole koskaan ollut syy pelata. Oman joukkueen

menestyminen sarjaporrasta alempana sekä oma henkilökohtainen menestyminen vahvistivat tavoitetta tehdä ura pesäpallon ammattilaisena Superpesiksessä.

Tärkeimmiksi syiksi pääsarjatasolle pääsyyn koettiin laadukas valmennus sekä osaava valmentaja. Muita merkittäviä syitä olivat oma motivaatio sekä halu kehittyä. Myös lajitaidot sekä suuret peli- ja harjoitusmäärät nähtiin tärkeinä tekijöinä pääsarjatasolle pääsyyn.

Uraa eniten edesauttanut tekijä oli yleensä perhe. Vanhempien ja koko lähipiirin tuki sekä kannustus nähtiin tärkeimmäksi tekijäksi pelaajauran syntyyn. Muita mainittavia tekijöitä olivat oma motivaatio sekä halu kehittyä samoin kun oma rakkaus lajia kohtaan. Uraa vaikeuttaneina tekijöinä nähtiin ennen kaikkea loukkaantumiset. Myös vastuun ja luottamuksen puute valmentajalta sekä siviilielämän vastoinkäymisten koettiin vaikeuttavan pelaamista sekä uralla kehittymistä.

Kaikki haastateltavat olivat jossain uransa vaiheessa vaihtaneet seuraa. Keskimääräinen seurojen määrä haastateltavilla oli 4-5 seuraa. Kaksi oli pelannut uransa aikana kolmessa eri seurassa, kun taas yksi oli vaihtanut seuraa jopa seitsemän kertaa. Seuravaihdon syynä oli useimmiten oma halu kehittyä sekä paremman menestyksen tavoittelu. Myös joukkueen putoaminen sarjaporrasta alemmas sekä seuran loppuminen mainittiin seuravaihdon syyksi. Näissä tilanteissa oma halu pelata vielä pääsarjatasolla niin sanotusti pakotti seuravaihtoon.

Merkittäviä sosiaalistumisen tekijöitä uralla ovat olleet ensisijaisesti vanhemmat. Sen lisäksi myös kavereilla, valmentajilla sekä olosuhteilla nähtiin olevan merkitystä uralla ja sen kehityksen vaiheissa. Vanhempien roolin koettiin olevan tärkein juuri pesäpallon aloituksessa ja lajivalinnassa. Mitä enemmän ikää tuli lisää, sitä enemmän vanhempien rooli pieneni ja kavereiden sekä valmentajan rooli kasvoi. Kaverit olivat syy jatkaa pesäpallon parissa ja laadukas valmennus lisäsi halua kehittyä ja kasvaa urheilijana.

Olosuhteet pelaamisella ovat yleisesti olleet hyvät. Lajin harrastamisen kannalta kaikki haastateltavat ovat olleet onnellisessa asemassa, sillä jokainen on pystynyt juniori-iässä harrastamaan pesäpalloa omalla paikkakunnallaan. Toinen olosuhteisiin vaikuttavia tekijä on

ollut työn tekeminen siviilissä. Kaksi kuudesta haastateltavasta koki työnteon pelaamisen ohella vaikeuttaneen uraa ja sillä etenemistä, kun taas kolmen pelaamiseen siviilityössä toimiminen ei ole vaikuttanut merkittävästi. Kaksi pelaajista kokee, että siviilityö on jopa edesauttanut pesäpallouraa, koska siinä on saanut aina ajatukset hetkeksi pois pesäpallosta ja pelaamisesta.

Verrattaessa haastateltavien pelaajien urapolkuja Suomen pesäpalloliiton omaan Suuntana Superpesis –pelaajapolkuun samankaltaisuuksia löytyy erityisesti tavoitteellisen harjoittelun aloittamisiässä. Yhteneväisiä ovat myös pelaajapolun määrittelemät valmentajien ja vanhempien hyvät ominaisuudet ja toimintatavat, joita haastateltavien omat vanhemmat ja valmentajat ovat toteuttaneet.

Suurimmat erovaisuudet pelaajapolun ja haastateltavien urapolkujen kesken olivat erityisesti ikäkausiharjoittelun tavoitteellisuudessa sekä fysiikkaharjoittelussa. Pelaajapolun ikäkausitavoitteet olivat huomattavasti haastateltujen pelaajien omia ikäkausitavoitteita vaativammat, ja fysiikkaharjoittelun pelaajat olivat aloittaneet paljon pelaajapolun suosittelemaa ikävuotta myöhemmin. Myöskään akatemiatoimintaa eivät pelaajat maininneet erityiseksi urapolun vaiheeksi. Tämä tosin johtui suurelta osin siitä, että haastateltavien junioriaikana kyseistä lajikohtaista akatemiatoimintaa ei ollut saatavilla.

Haastateltavien pelaajien urapolut mukailevat suuressa määrin Jean Côtén (2007, 197) DMSP-mallin keskimmäistä eli myöhäisen erikoistumisen mallia. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastateltavat olivat käyneet läpi kokeiluvuodet, joissa kokeillaan ja harrastetaan useita eri lajeja. Kokeiluvuosien jälkeen pelaajat siirtyivät erikoistumisvuosien kautta panostusvuosiin. Ensin muut lajit alkoivat vähitellen jäädä pois kuvioista, ja lopulta pesäpallo oli laji, johon panostettiin täysipainoisesti muut lajit lähes kokonaan unohtaen. Kyseinen myöhäisen erikoistumisen polku johtaa useimmiten lopulta lajin ammattilaisuraan, ja näin oli käynyt myös kaikilla viidellä haastateltavalla. Yksi pelaajista oli erikoistunut jo heti alun alkaen pesäpalloon, sillä muita lajikokeiluja seuratasolla hänellä ei ollut. Tämäkin polku johti kuitenkin lopulta pitkään ammattilaisuuteen pesäpallon parissa.

8.2 Tulosten arviointi ja jatkotutkimusehdotukset

Pro Gradu -tutkielmani pesäpalloilijoiden urapoluista oli erittäin mielenkiintoinen työ toteuttaa. Työ sisälsi paljon vahvuuksia, mutta myös jonkin verran heikkouksia.

Eskolan ja Suorannan (1999) mukaan tutkimuksessa tutkijalla hyvin usein on jonkinlainen ydinolettamus sekä teoreettinen ajatusmaailma tutkittavasta asiasta, mikä syntyy tutkijan omista kokemuksista sekä kuulluista asioista. Nämä ydinolettamukset sekä esiymmärrykset kohteesta saattavat ohjailla esimerkiksi tutkimuksen ja haastattelujen teemojen muodostumisissa. Oman pitkän taustani pesäpallon parissa niin pelaajana kuin valmentajanakin koin olevan sekä työtäni edesauttava että vaikeuttava tekijä. Pesäpallotaustani oli hyödyksi tutkimusta tehdessä siltä osin, että lajituntemus oli jo ennestään tuttu, joten siihen ei tarvinnut perehtyä. Myös käsitys lajista, sen toiminnasta sekä toimintatavoista niin pelaajien, organisaatioiden kuin taustajoukkojenkin näkökulmasta oli ennestään tuttu oman kokemukseni myötä. Toisaalta vahva lajituntemus oli sinänsä riski, sillä oma tausta pelaajana ja valmentajana on muokannut itselleni tietynlaisen ennakkoluulon ja –käsityksen lajista ja sen parissa toimivista tahoista. Varsinkin ennakkoasetelmani pesäpallon juniorivalmentajana piti pyrkiä neutralisoimaan mahdollisimman hyvin, ettei se vaikuttaisi tuloksiin tai niiden tulkitsemiseen.

Haastattelut tutkimusmuotona olivat mielestäni tutkimuksen ehdoton vahvuus verrattuna esimerkiksi suljettuihin kysymyksiin. Haastattelujen avulla sain paljon yksityiskohtaisempaa tietoa haastateltavista, ja pystyin tarvittaessa kysymään lisäkysymyksiä ja pyytämään tarkennuksia vastauksiin saman tien. Tarkennuksissa piti olla kuitenkin huolellinen, etten vahingossakaan johdatellut haastateltavia olettamieni vastausten suuntaan.

Tutkimukseen osallistuneiden haastateltavien otanta oli suhteellisen pieni, sillä tutkimukseen osallistui vain kuusi pääsarjatasolla pelaavaa tai pelannutta urheilijaa. Tiukan rajaamisen vuoksi keskityin tutkimuksessani vain miespelaajiin, joten naispelaajien kokemuksia tai urapolkuja ei tässä tutkimuksessa ole tutkittu ollenkaan. Haastattelumuotoisen ja juuri tämän kyseisen tutkimuksen kannalta otanta oli mielestäni hyvä ja monipuolinen, mutta toisaalta

laajemman tuloksen ja yleistettävyyden kannalta otanta oli kuitenkin aivan liian pieni. Tutkimusta ei siis pysty pienen otannan vuoksi yleistämään koskemaan kaikkia pesäpalloilijoita, tai edes suurinta osaa miespesäpalloilijoista. Tätä vahvistavat tutkielmani tulokset myös siinä määrin, että vaikka haastateltavien pelaajapoluissa oli paljon samankaltaisuuksia, jokaisen urapolku juniorista ammattilaispesäpalloilijaksi oli kuitenkin ollut yksilöllinen.

Kaikesta näkyvyydestä ja maailmalle viennistä huolimatta pesäpallo on maailmalla marginaalilaji, eikä niin sanotut ”pesäpallopiirit” ole kovin suuria edes Suomessa. Tästä johtuen monet maamme pesäpalloilijat ja lajin parissa toimivat taustahenkilöt tuntevat toisensa vähintään nimeltä. Tämä ilmiö toistui myös tutkielmassani, sillä kaikki haastateltavat olivat minulle ennestään tuttuja vähintään nimeltä. Tämän tekijän koin sekä auttavan että vaikeuttavan haastattelujen tekemistä.

Toisaalta tiesin haastateltavien taustoista jo jonkin verran, mikä sinällään auttoi haastattelukysymysten laatimisessa sekä haastattelujen eteenpäin viemisessä. Toisaalta haastateltavien tunteminen jollain asteella vaikeutti siinä mielessä, että minulla oli valmiiksi tiettyjä olettamuksia ja ennakkokäsityksiä heidän urapolkujensa etenemisistä. Haastateltavien kannalta haastattelijan tunteminen vaikutti varmasti sekä positiivisesti että negatiivisesti haastattelujen etenemiseen. Koska haastateltavat tunsivat minut ennestään, haastattelutilanne saatiin luotettavaksi ja haastateltavat pystyivät rennosti vastailemaan kysymyksiin. Toisaalta haastattelijan tunteminen saattoi vaikuttaa negatiivisesti siten, että haastateltavat eivät ehkä uskaltaneet kertoa kaikkia uran kannalta merkittäviä tekijöitä niin kuin ne oikeasti kokivat tai muistivat. Eskolan ja Suorannan (1999, 55.) mukaan tutkittavan ja tutkijan välillä ei saa olla riippuvuussuhdetta, joka saattaisi vaikuttaa merkittävästi tietojen antamiseen. Itse en koe, että sen kaltaista asetelmaa olisi haastattelutilanteissa ollut, mutta tietysti toisensa tunteminen saattaa aina vaikuttaa jollain tasolla haastatteluun.

Haastattelut sujuivat pääasiallisesti hyvin ja jouhevasti, mutta tulevaisuudessa muuttaisin haastattelutilanteet hieman suljetummiksi. Kolme haastatteluista tehtiin haastateltavien kotona, yksi tehtiin pesäpallokentällä, yksi haastateltavan työpaikalla ja yksi haastateltavan

kotikaupungin kahvilassa, jossa saimme haastatteluraauhan ja yksityisyyden kannalta tarpeellisen erillisen tilan. Ainoastaan kaksi haastatteluista sujui ilman keskeytyksiä. Muissa haastatteluissa olosuhteiden vuoksi haastattelu keskeytyi yhdestä kolmeen kertaan lyhyeksi ajaksi, jonka jälkeen sekä haastattelijan että haastateltavan piti muistella mihin kohtaan haastattelussa jäätiin. Nämä keskeytykset olivat kuitenkin niin pieniä ja lyhytaikaisia, etteivät ne vaikuttaneet lopulta tuloksiin millään tavalla.

Haastattelut kestivät vajaasta puolesta tunnista reiluun tuntiin, jonka koin sopivaksi mitaksi useammankin tekijän kannalta. Haastattelut olivat sopivan lyhyitä siinä suhteessa, että sekä haastattelija että haastateltavat jaksoivat keskittyä haastattelujen ajan olennaiseen, eikä aika tuntunut liian pitkältä. Toisaalta aika oli tarpeeksi pitkä, että tutkimuksen kannalta olennaiset asiat tulivat esille.

Tutkimuksen kannalta kaikki urapolkuun liittyvät asiat tulivat haastatteluissa hyvin esille, ja haastateltavat olivat erittäin avoimia ja ystävällisiä muistellessaan matkaansa aina juniorista huippupesäpalloilijaksi. Pelaajien omien urapolkujen sekä Suomen Pesäpalloliiton Suuntana Superpesis –pelaajapolkua verrattaessa olisi lisätietoa saanut olla enemmän. Vertailua vaikeutti jonkin verran se, että kyseinen pesäpalloliiton pelaajapolku oli tuttu vain yhdelle haastateltavista. Näin ollen vertailu painottuu pitkälti sen varaan, miten haastateltavat ovat kertoneet omien urapolkujen etenemisestä ja miten tutkija itse on tulkinnut haastateltavien kertomukset.

Kuten mainitsin jo aiemmin, tutkimukseni ei pienen otannan vuoksi ole yleistettävissä kaikkiin pesäpalloilijoihin, joten jatkotutkimuksia siltä osin tarvitaan lisää. Olisi mielenkiintoista lukea samankaltaista tutkimusta suuremmalla otannalla, ja niin että mukana olisi myös naispesäpalloilijoita. Tarpeen olisi myös varmasti vertailla eroavatko pääsarjatasolla pelaavien nais- ja miespesäpalloilijoiden urapolut toisistaan.

Tähän tutkimukseen osallistuneet pelaajat ovat kaikki päässeet pelaamaan pääsarjatasolla, mutta mielenkiintoista olisi myös tutkia, miltä niiden pelaajien urapolut näyttävät, jotka eivät koskaan pääsarjatasolle päässeet, tai jotka pääsivät pelaamaan siellä vain muutamia otteluita.

Onko näiden pelaajien urapoluilla tapahtunut jotain merkityksellistä, mikä eroaa suuresti Superissa pelaavien pelaajien urapoluista?

Olosuhteita tarkastellessa olisi hyvä tutkia lisää vaikuttaako kotipaikkakunta Superiin pääsyyn. Onko sillä merkitystä, pääseekö omalla kotipaikkakunnallaan harrastamaan lajia pienestä pitäen, vai täytyykö lajia harrastaakseen ajaa toiselle paikkakunnalle?

LÄHTEET

Aarresola, O. & Konttinen, N. 2012a. Nuori Urheilija –tutkimus: 14-15-vuotiaiden joukkueurheilijoiden harjoittelu, urheilupolut ja mikroympäristö. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 30. Viitattu 19.6.2019. www.kihu.fi

Aarresola, O. & Konttinen, N. 2012b. Nuori Urheilija –tutkimus: 14–15-vuotiaiden yksilöurheilijoiden harjoittelu, urheilupolut ja mikroympäristö. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 29. Viitattu 19.6.2019. www.kihu.fi

Aarresola, O. 2015. Lasten ja nuorten monenkirjavat urheilupolut. Teoksessa H. Itkonen & A. Laine (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto, liikuntakasvatuksen laitoksen tutkimuksia 1/2015, 153-168.

Aarresola, O. 2016. Nuorten urheilupolut. Tutkimus kilpaurheilun sosiaalistumisen normeista, pääomista ja toimijuudesta. University of Jyväskylä. Studies in Sport, Physical Education and Health 246.

Allardt, E., & Littunen, Y. 1984. Sosiologia. Juva. WSOY.

Antikainen, A. 1998. Kasvatus, elämänkulku ja yhteiskunta. Helsinki. WSOY.

Auvinen, T. & Kuuluvainen, A. 2017. Urheilutähtien sisäpiirissä. Tarinat tunteen takana. Helsinki. 2017. Alma Talent.

Baker, J. 2003. Early specialization in youth sport; a requirement for adult expertise? High Ability Studies, 14 (1), 85-94.

Bloom, B. S. (toim.) 1985. Developing talent in young people. New York: Ballantine Books.

Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, MA. Harvard University press.)

Bruner, M.W., Erickson, K., McFadden, K. & Côté, J. 2009. Tracing the origins of athlete development models in sport: a citation path analysis. International Review of Sport & Exercise Psychology 2 (1), 23-37.

Costa, B. 2015. What Finland Can Teach America About Baseball. The Wall Street Journal. 9.7.2015. Viitattu 19.6.2019. https://www.wsj.com/articles/what-finland-can-teach-america-about-baseball-1436453947

Côte, J., Baker, J. & Abernethy, B. 2007. Practice and play in the development of sport expertise. Teoksessa G. Tenenbaum & R. C. Eklund (toim.), Handbook of Sport Psychology. 3. p. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 184-202.

Côté, J., Ericsson, K. A., & Law, M. P. (2005). Tracing the development of elite athletes using retrospective interview methods: A proposed interview and validation procedure for reported information. Journal of Applied Sport Psychology, 17, 1–19

Craig, P. & Beedie, P. 2010. Sport Sociology. Learning Matters Ltd.

Ericsson, K. A., Krampe, R. T. & Tesch-Römer, C. 1993. The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. Psychological review 100 (3), 363-406

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. pianos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Finni, J. & Tast, L. 2012. Suomalaisten huippu-urheilijoiden polkuja. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45, 16-17

Finni, J., Aarresola, O., Jaakkola, T., Kalaja, S., Konttinen, N., Kokko, S. & Sipari, T. (toim.) 2014. Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45.

Forsman, H. & Lampinen, K. 2008. Laatua käytännön valmennukseen – Oleellisen oivaltaminen tärkeää. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Hakkarainen, H., Finni, J. & Kalaja, S. 2012. Hyvä fyysinen harjoitettavuus. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45, 29-33.

Helander, K. & Vilén, S. 2015. Onnellinen urheilija. Lapsen kasvu urheilijaksi. Porvoo. 2015. Bookwell Oy.

Hintikka, M. 2012. Pallon perässä pihalta halliin. Teoksessa L. Lohtander, L. Saressalo & H. Högström. Euroopan rakennusperintöpäivät – Liikuttavat ympäristöt. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A:24. Vantaa: Multiprint Oy.

Hirsjärvi, S., & Hurme, H. 1982. Teemahaastattelu. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Porvoo: Bookwell Oy.

HuMu. 2012. Suomalaisen huippu-urheilun muutos. Huippu-urheilun muutosryhmän loppuraportti. Helsinki: Olympiakomitea.

Hämäläinen, K. 2002. ”Ei kuitenkaan diktaattori.” Valmentajan valta ja vallan käyttö urheilijoiden kirjoituksissa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro Gradu –tutkielma. Viitattu 28.5.2019. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9613/kihamala.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hämäläinen, K. 2003. Enemmän kuin valmentaja? Valmentaja urheilijoiden kirjoituksissa. Jyväskylän yliopisto, Liikuntapedagogiikan lisensiaatintutkimus.

Hämäläinen, K. 2014. Valmentajan merkitys ja rooli. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45

Itkonen, H. 2003. Nuorisourheilun muuttuvat käytännöt, tavoitteet ja merkitykset. Teoksessa S. Aapola & M. Kaarninen (toim.) Nuoruuden vuosisata: suomalaisen nuorison historia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 909, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 32, 326-343.

Jaakkola, T. 2012. Monipuoliset liikuntataidot. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45, 25-28.

Jago, R., Macdonald-Wallis, K., Thompson, J. L., Page, A. S., Brockman, R. & Fox, K. R. 2011. Better with a Buddy: Influence of Best Friends on Children’s Physical Activity. Medicine & Science in Sports & Exercise, 43 (2), 259-265. Viitattu 19.6.2019. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20581714/

Jyväskylän yliopiston museo. 1997. Kunnian kentät. Pesäpallon 75- vuotisjuhlanäyttely. Viitattu 23.1.2019. http://www.jyu.fi/tdk/museo/pesapallo/kunnia.htm.

Kihuenergia. 2019. Huippu-urheilun muutostyö. Urheilijan polku. Viitattu 22.2.2019. https://kihuenergia.kihu.fi/urapolku/

Kokko, S. & Hämylä, R. 2015. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU –tutkimuksen tuloksia 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2.

Kokko, S. 2012. Urheilullinen elämäntapa ja –rytmi. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45, 34-36.

Kovanen, R. & Paananen, A. 2009. Lentopallo. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski. Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet. Lahti: VK- Kustannus Oy. 413−416.

Kärkkäinen, P. 1992. Kisailusta urheiluksi. Teoksessa A. Heikkinen & T. Pyykkönen (toim.) Suomi Uskoi Urheiluun. Helsinki: VAPK-kustannus, 155-163.

Laine, L. 1992. Suomi huippu-urheilun suurvaltana. Teoksessa A. Heikkinen & T. Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Helsinki: VAPK-kustannus, 215-233.

Laitinen, E. 1983. Pesäpallo: Kansallispeli 60 vuotta. Helsinki: Suomen Pesäpalloliitto.

Lämsä, J. & Mäenpää, P. 2014. Urheiluseurat arkivalmennuksen perustana. Urheiluseurat valintavaiheen toimijana. Teoksessa K. Mononen, O. Aarresola, P. Sarkkinen, J. Finni, S. Kalaja, A. Härkönen & M. Pirttimäki (toim.) 2014. Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä – Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 46. 73-80.

Mononen, K. 2016. Urheilijan polku. Teoksessa A. Mero, A. Nummela, S. Kalaja & K. Häkkinen (toim.) Huippu-urheiluvalmennus: Teoria ja käytäntö päivittäisvalmennuksessa. Lahti: VK-Kustannus Oy. 29-34.

Mononen, K., Aarresola, O., Sarkkinen, P., Finni, J., Kalaja, S., Härkönen, A. & Pirttimäki, M. (toim.) 2014. Tavoitteena nuoren urheilijan hyvä päivä – Urheilijan polun valintavaiheen asiantuntijatyö 2014. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 46.

Mäkelä, J. 2018. Pesis lyö yhä läpi maakunnissa – Helteinen kesä hellii ja katsomossa viihtyy ”viinipaarin ja gurmee-hodareiden” voimalla. Aamulehti 18.8.2018. viitattu 23.1.2019 https://www.aamulehti.fi/a/201144514

Nummela, A., Aarresola, O., Mononen, K. & Paavolainen, L. (toim.) 2016. Urheilijan polun huippuvaihe: Menestykseen vaikuttavat tekijät sekä tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatoiminnan painopisteet 2013-2018. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja, nro 51.

Palomäki, S., Huotari, M. & Kokko, S. 2015. Vanhemmat ja kaverit liikuntaharrastuksen tukena. Teoksessa S. Kokko & R. Hämylä (toim.) Lasten ja nuorten

liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU -tutkimuksen tuloksia 2014. Valtion Liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2, 65−72.

Pesäpalloliitto. 2013. Suuntana superpesis. Pelaajapolku. Viitattu 15.12.2018. www.pesis.fi.

Pesäpalloliitto. 2016. Pesäpalloliikkeen tulevaisuus. Miten etenemme vuoteen 2022. Viitattu 22.2.2019. www.pesis.fi

Pesäpalloliitto. 2018. Toimintakertomus. Suomen Pesäpalloliitto 2017. Viitattu 15.12.2018. www.pesis.fi

Piispa, M. 2013. ”Vapaasti olen saanut valita eikä mihinkään ole pakotettu”- katsaus suomalaisen huippu-urheilijan elämänkulkuun. Teoksessa M. Piispa & H. Huhta (toim.) Epätavallisia elämänkulkuja. Huippu-urheilijat ja -taiteilijat 2000- luvun Suomessa. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 134. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Piispanen, A., Lamminaho, J. & Tervonen, T. 2009. Jääkiekko. Teoksessa H. Hakkarainen, T. Jaakkola, S. Kalaja, J. Lämsä, A. Nikander & J. Riski. Lasten ja nuorten urheiluvalmennuksen perusteet. Lahti: VK- Kustannus Oy. 399−404

Saaristo, K., & Jokinen, K. 2009. Sosiologia. Helsinki. WSOYpro Oy.

Salasuo, M., Piispa, M. & Huhta, H. 2015. Huippu-urheilijan elämänkulku. Tutkimus urheilijoista 2000- luvun Suomessa. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 166, tiede. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Sipari, T. & Konttinen, N 2012. Innostus urheiluun. Teoksessa J. Finni, O. Aarresola, T. Jaakkola, S. Kalaja, N. Konttinen, S. Kokko & T. Sipari (toim.) Asiantuntijatyö urheilijan polun lapsuusvaiheen määrittelemiseksi tutkimustiedon pohjalta 2012. Jyväskylä: Kihun julkaisusarja 45, 22-24.

Soberlak, P., & Côté, J. 2003. The developmental activities of elite ice hockey players. Journal of Applied Sport Psychology, 15 (1), 41-49.

Telama, R. 1989. Urheilu kasvatusympäristönä. Teoksessa T. Pyykkönen, R. Telama & J. Juppi. Liikkuvat lapset. Lapset liikunnan harrastajina ja urheilijoina. Valtion painatuskeskus. Helsinki. 1989. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja n:o 114

Telama, R., Silvennoinen, M., Laakso, L. & Kannas, L. 1989. Kouluikäisten lasten liikuntaharrastus. Teoksessa T. Pyykkönen, R. Telama & J. Juppi. Liikkuvat lapset. Lapset liikunnan harrastajina ja urheilijoina. Valtion painatuskeskus. Helsinki. 1989. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja n:o 114.

Vehmas, H. 2012. Mikä suomalaisia liikuttaa? Teoksessa K. Ilmanen, K & H. Vehmas. Liikunnan Areenat – Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2012. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Yle Areena. 2018. Kansallispeli on täynnä räiskyviä persoonia ja ainutlaatuista tunnelmaa – mutta pesäpallon ongelmat ovat samat vuodesta toiseen. https://areena.yle.fi/1-4502955

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelukysymyksiä:

1. Aluksi kerrotaan tutkimuksen tarkoitus sekä haastattelun eteneminen. Lisäksi kerrotaan, mihin haastattelulla pyritään.
2. Taustatiedot (nimi, ikä, koulutus, nykyinen pelaamistilanne – pelaako vai onko lopettanut)
3. Haastatteluun johdatteleva kysymys (Paras muisto pesäpallosta)

Uran alkuvaihe:

- Minkä ikäisenä aloitit pesäpallon?
- Mitkä tekijät vaikuttivat pesäpallon aloittamiseen ja tapahtuiko aloittaminen suoraan seurassa vai oliko alla ns. pihapelejä ennen seuratreenejä (vaikuttavia tekijöitä esim. vanhemmat, sisarukset, kaverit, idolit....)?
- Millaisia tunteita ensimmäiset seuratreenit herättivät?
- Millaiset olosuhteet pesäpallon pelaamisella oli paikkakunnallasi (oliko omalla paikkakunnallasi mahdollisuutta harrastaa pesäpalloa vai kuljitko treeneihin esim. naapurikuntaan, missä harjoittelitte, harjoitusolosuhteet, kentät…)
- Mitä muita lajeja harrastit pesäpallon lisäksi?
- Kuinka paljon pesäpallo vei aikaa viikossa (lajitreeni, omatoiminen harjoittelu, pelien seuraaminen..)

Uralla eteneminen:

- Missä vaiheessa ja minkä ikäisenä muut lajit jäivät pois?

- Miksi juuri pesäpallo pysyi (tavoitteet, menestyminen, taustajoukot, ystävät)?
- Kuinka monessa seurassa olet pelannut?
- Mistä syistä vaihdoit seuraa/joukkuetta/valmentajaa (oma kehittyminen, menestyksen tavoittelu, joukkueen hajoaminen..)?
- Miten seuran/valmentajan vaihto on vaikuttanut uraasi?
- Miten paljon treenimäärät muuttuivat ikävuosien mukana, oliko harjoittelu erilaista verrattuna lapsuusaikaan (määrät, tavoitteet, laatu..)?

Pelaaminen Superpesiksessä:

- Missä vaiheessa ajatus Superpesiksessä pelaamisesta tuli ajankohtaiseksi (oliko aina haaveena, missä vaiheessa haaveet muuttuivat konkreettiseksi tavoitteeksi)
- Minkä ikäisenä siirryit pelaamaan Superpesikseen?
- Mitkä asiat mielestäsi olivat olleellisia pääsarjatasolle pääsyyn omalla kohdallasi (parempi valmennus, omat tavoitteet, oma omistautuminen lajille, seuran vaihto…)
- Paljonko aikaa pesäpallo vie viikossa pääsarjatasolla?
- Minkälaisia uhrauksia olet joutunut tekemään lajin vuoksi urallasi (koulu, työ, vapaa-aika, perhe, ystävät)?
- Mitkä asiat ovat mielestäsi edesauttaneet uraasi ja mitkä vaikeuttaneet?
- Mitkä ovat tavoitteesi tällä hetkellä pelaajana (tai olivat peliuran aikana)?

Uran jälkeinen elämä:

- Mitä tapahtuu kun ura loppuu?
- Millainen asema pesäpallolla on ollut urasi aikana ja kuinka se tulee jatkumaan/kehittymään uran jälkeen (valmennus, taustajoukkoina oleminen, työpaikka lajin parista, jääkö laji kokonaan pois..)
- Mitä pesäpallo on antanut ja ottanut?
- Tunnetko Pesäpalloliiton Suuntana Superpesis –pelaajapolkua ja kuinka arvioisit omaa pelaajapolkuasi kyseisen urapolun kannalta (onko yhteneväisyyksiä vai eroaako täysin…)
- Kun mietit polkuasi pesäpalloilijana juniorista Superpesikseen, tekisitkö jotain toisin?

Mitkä fiilikset tällä hetkellä pesäpallosta?